

GERÇEĞE DOĞRU

zafer

BİLİM-ARAŞTIRMA • KÜLTÜR-SANAT DERGİSİ

554. SAYI ŞUBAT 2023

FİYAT: 25 TL

BİR ŞEHİR EFSANESİ: 25. KARE

BALZAC'IN KIRIK ELLERİ

KILAVUZ BİTKİLER

AYNI DİLİ KONUŞMAK

UTANGAÇ AĞAÇLAR

BEYİN TEKNOLOJİLERİ VE KOMPLO TEORİLERİ

ZAFER DERGİSİ YAYINLARI

kitap iyi gelir

Zafer Dergisi
İletişim Bilgileri
abone@zaferdergisi.com
0 549 505 60 01 - 02 - 03

Sizlerle

Şubat 2023

Merhaba sevgili dostlarımız,

Yıl içinde nisan yağmurları ne ise, ömrümüzde de üç aylar öyle bir bereket ve istifade mevsimi. Elbette bu manevi mevsimin değerini anlamak için, dünya tarlasından ahiret hesabına mahsul devşirebilmenin derdine düşmemiz gerek.

Aslında bunu çok sık hatırlatmamız lazım kendimize: Ebedi bir hayatı kazanıp kaybetme gibi çok önemli ve çok büyük bir davamız var.

Bu önemli meselemizi kazanmak için de bir şeyler yapmalıyız. Hani hep deriz ya; "kazandı," "paçayı kurtardı," "hayatını kazandı.." diye, Rabbimiz de yolumuzu aydınlatan Yüce Kelamı Kur'an'da, "işte gerçek kazananlar onlardır" diye dikkatimizi ahiret hayatını kazananlara, paçayı gerçekten kurtaranlara dikkatimizi çekiyor.

Ne mutlu bizlere ki, Rehber-i Ekmel, Mukteda-yı Küll olan rehberimiz, Allah'ın indinde çok kıymetli olan Resulümüz ve Onun getirdiği Allah'ın Yüce Kelamı manevi güneşimiz Kur'anımız var. Çok şükür ki, bu rehberleriyle Rabbimiz bizi karanlıklarda bırakmıyor. Yeter ki biz doğru adımları takip edelim; Kur'an'ın tabiriyle "şeytanın adımlarını takip etme"yelim.

İşte içinde bulunduğumuz bu manevi üç aylar mevsimi, kalbimizin harekete geçtiği ya da gerçek ihtiyacımız olan manevi konuları daha iyi hissettiği bir zaman dilimi.

Çeşme akarken kovayı doldurmak gerek.

Yoksa bilenler bilir, asıl görevini ihmal eden, diğer işlerinde de bereket bulamıyor. Ubudiyetini aksatmayanın diğer işleri de Allah'ın lütfuyla yoluna giriyor.

Rabbimiz maddi manevi bereketler lütfeylesin, hem dünyada hem ahirette gerçek kazananlardan olacak işler yapmaya muvaffak eylesin.

...

Ocak sayımızda bir nebze hayallerimizden bahsetmiştik. Hamdolsun yayın evimiz adım adım ilerliyor. Şu an üçüncü kitabımız yayınlanmak üzere; bir düzine de sırada bekliyor. İlgilerini, dualarını paylaşan tüm dostlarımıza çok teşekkür ediyoruz.

Bir de bu aya güzel bir haber bırakmıştık. Henüz eksikleri olmakla beraber elhamdülillah o konuda da epey mesafe kat ettik. O güzel haber: Zafer Radyo.

Evet artık sesimiz de var.

İnternet üzerinden yayın yapan bir radyomuz da oldu çok şükür. Hayırlara vesile olsun inşaallah. Radyomuzu web sitemiz ve uygulamalarımız üzerinden dinleyebilirsiniz.

Zafer radyo ile amacımız, öncelikle dergimizin içeriklerini, arşivini sesli olarak da istifadeye sunmak, dergilerimizin o ayki muhtevasıyla ilgili programlar yapmak ve dileyen yazarlarımızın uygun olan yazılarını kendi seslerinden yayınlamak diye özetleyebiliriz.

Ne kadar çok vasıta ile, ne kadar çok insana ulaşabilirsek o kadar iyi. Bizler kısıtlı imkanlarımızla elimizden geleni yapıyoruz; duamız, Rabbimiz lütfuyla bereketlendirsin, rızasına mazhar kılsın, tesirini halkeylesin. Amin.

...

Başta yazarlarımız olmak üzere, şubat sayımızın hazırlığında emeği ve katkısı olan tüm dostlarımıza, abonelerimize teşekkür ediyoruz.

...

Gayret, çalışmak, sefer bizim; zafer Allah'ın...❖

— Editör

zafer
Ulusal Süreli Yayın
Şubat, 2023 / Sayı: 554
Fiyatı: 25 TL (KDV dahil)
İmtiyaz Sahibi:
Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği
İktisadi İşletmesi
Şirket Adına Yetkili: Cavit Çağlar
Genel Yayın Yönetmeni: Prof. Dr. Sefa Saygılı
Yazı İşleri Müdürü ve Editör: Suat Ünsal
Kapak Grafik-Tasarım: Mücahit Taşkın
Abone Servisi: Betül Büken - Sibel Aydın - M. Çağla Karaca
abone@zaferdergisi.com
Gerçeğe Doğru Zafer Dergisi
Adres: Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya
Abone Merkezi ve İletişim Adresleri
Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya
www.zaferdergisi.com / zaferabone@gmail.com
İRTİBAT TELEFONLARI: 0 549 505 60 01 - 02 - 03
Nasıl Abone Olabilirsiniz?
Dergimize abone olmak ve yenilemek için telefonla arayabilirsiniz.
zaferabone@gmail.com adresine
isim, adres, telf. ve e-mail bilgilerinizi yollayabilirsiniz.
Abone Ücretleri
Yurt İçi abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): **300 TL** /KDV dahil
Yurt Dışı abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): Avrupa **60 EURO**
ABD: **70 USD** - Avustralya: **80 AUD**
Abone Ücretini Nasıl Ödeyebilirsiniz?
1- Kredi kartı numaranızı bize bildirerek ya da internet sitemizden ödeme yapabilirsiniz.
2- Bir PTT şubesine giderek POSTA ÇEKİ hesabımıza yatırabilirsiniz. (Lütfen posta çeki üzerine isminizi yazmayı unutmayınız.)
POSTA ÇEKİ HESAP NO: 170 880 68
Alıcı adı: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi
3- Ayrıca aşağıdaki BANKA HESAP nolarına abone ücretinizi ödeyebilirsiniz.
Banka Hesap numaraları
Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi
TL HESAP NUMARALARI
(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)
-Kuveyt Türk Katılım Bankası İBAN: **TR18 0020 5000 0957 7519 4000 01**
-Türkiye Finans Katılım Bankası İBAN: **TR59 0020 6001 0903 7795 3900 01**
EURO ve USD HESAP NUMARALARI
(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)
-Kuveyt Türk Katılım Bankası
EUR: TR07 0020 5000 0957 7519 4001 02 BIC/Swift Code: KTEFTRIS
USD: TR34 0020 5000 0957 7519 4001 01 BIC/Swift Code: KTEFTRIS
Baskı-Cilt: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş. Cihangir Mahallesi Güvercin Caddesi No:3/1 Baha İş Merkezi, A Blok Kat:2 34310 Haramidere/İstanbul
www.mega.com.tr Tel: 0 212 412 17 00 Sertifika No: 44452

içindekiler

SATIR / ARASI

Kur'an edebiyat değil, hayattır; dolayısıyla Ona bir düşünce tarzı değil, bir yaşama tarzı olarak bakılmalıdır. Kitaba uyun! Çünkü biz de zalimlerden olursak savaşmanın hiçbir anlamı kalmaz. Kitaba uyacağız.

— Aliya İzzetbegoviç

İnsan arabaya benzetildiğinde bilgisi, motoru; edebi ve ahlakı da direksiyonudur. Motor ne kadar güçlü olsa da, direksiyon olmayınca o bir işe yaramıyor. O yüzden edep ve ahlâkın bu toplumun fertlerine öğretilmesi gerekiyor.

— Sabahattin Zaim

Elmas ne kadar terbiye görürse o kadar kıymeti artar; aynı insanda olduğu gibi. Bizim şekil almamız, dolayısıyla bir terbiye ile şekillenmemiz Rabbimize, yâni terbiyecimize tâbi olmakla olur.

— Ömer Tuğrul İnançer

Bundan yirmi yıl sonra yapmadığınız şeylerden dolayı, yaptıklarınızdan daha fazla pişman olacaksınız. Demir alın ve güvenli limanlardan çıkın artık... Rüzgârları arkanıza alın, araştırın, hayal edin ve keşfedin.

— Mark Twain

Vasatlıktan çıkmak için iki yol vardır. Bunlardan birincisi sanat ikincisi eylemdir.

— Susanna Tamaro

Allah'ın insanlar hakkındaki hükmünü ömürleri sona erdikten sonra verdiğine inanırken.. Biz kim oluyoruz da insanları birkaç kez görmek, iki-üç yazı okumak, birkaç dedikodu dinlemekle yargılama hakkına sahip olabiliyoruz!

—Dale Carnegie

"Kendini sev," bomboş bir öneri. İnsanın kendini sevmeme gibi bir problemi yok. İnsanın varlığının değerini, varlığının ne ifade ettiğini, ne işe yaradığını çözümleyemediğinde hissettiği bunalım, acı ve ıstırap vardır. İnsan da varlığının değerini ancak Yaratıcısından öğrenebilir.

— Mustafa Ulusoy

Bir şey yaptığınızda iyi bir sonuç alırsanız, bir başka iyi şey daha yapın ve ona çok uzun süre takılıp kalmayın. Bir sonrakinin ne olacağını düşünün.

— Steve Jobs

Çok kuvvetli bir biçimde kardeşlik ahlakına ihtiyacımız var. Hesapsız ama kitaplı dostlara, arkadaşlara, kardeşlere.

— İbrahim Tenekeci

Babamın en çok dikkat ettiği şey, bizim ruhumuza ahiret duygusunu yerleştirmekti.

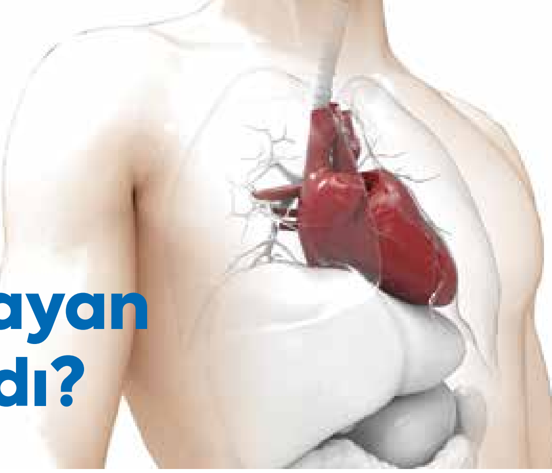
— Seyyid Kutub

İnsanda var olan sonsuzluk duygusu gökyüzü, çöl ve denizi seyretme ihtiyacı hasıl eder.

— Sadettin Ökten

Kalbin Yaratılışı

Biz Yokken Çalışmaya Başlayan Kalbimiz mi Vardı?

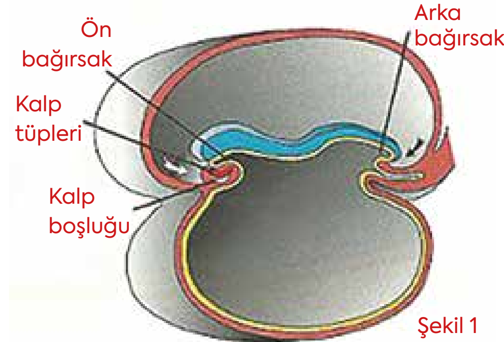

PROF. DR. Ş. HAKAN ATALGIN

Kalp ve damarlardan müteşekkil olan dolaşım sistemi, anne karnındayken ilk gelişen ve işlevsel olarak çalışan ilk sistemdir. Biz anne karnında iken, belki annemizin bizim varlığımızdan haberi bile yokken, belki biz bile yokken, anne karnındaki hayatımızın 19. gününde kalp maceramız başlar.

"Biz bile yokken" diye ifade etmemizin sebebi dinimize göre 40. ve 45. günler arasında bedene ruhun üflenmesidir,[1] bir cihetle hayatın verildiği an olması sebebiyledir. Ruhun verildiği zamanı belirten hadisler dört farklı süreden söz ederler. Bunlar gebeliğin başlangıcından itibaren kırk veya kırk beşinci gece, kırk ikinci geceden sonra, kırkıncı geceden sonra ve kırk küsur geceden sonra şeklindedir. Dolayısıyla "biz bile yokken kalbimiz atmaya başlar" ifadesi yanlış değildir.

Bu macerada embriyonun kafayı oluşturacak bölümünün önünde ve embriyodan ayrı gibi izlenen kısımda yani kardiyojenik bölgede kalp tüpleri denilen bir çift damarsal yapı başroldedir. (Şekil 1) Bunlar başta sadece birbirine paralel iki damardır. (Şekil 2) Bu damarlar gövdeyi oluşturacak kısımdan (neural plate) uzakta bulurken mucizevi bir şekilde yer değiştirerek gövdeye doğru yanaşır ve asıl olması gereken yere gelir. Bu iki tüp şeklindeki yan yana duran damarlar üstten birleşmeye başlar (Şekil 2) bu birleşme alta doğru devam eder ve sonuçta tek bir damar, yani ileride kalbi oluşturacak olan kalp tüpü oluşturulur. Bu iki tüpün birleşmesinde programlı hücre ölümü denilen apoptozisin de rol alır. İki damarın birbirine temas eden kısımlarında bulunan hücreler programlı şekilde ölürler. Oluşan kalp tüpünde, kısaca izah edilecek olursa boğumlanmalar, genişlemeler ve büklümler meydana gelerek kalp mucizevi bir şekilde yaratılır. (Şekil 3)

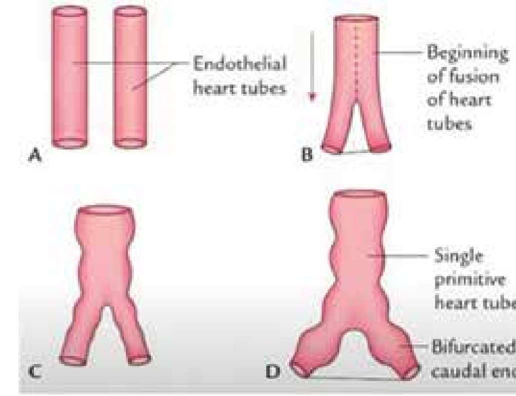

Şekil 1

Kalp kasılmaları daha kalp tam oluşmadan 21. günde başlar. Kalp, tam olarak şekillenmeden yani iki karıncık (ventrikül) ve iki kulakçık (atrium) oluşmadan yani dört odacıklı hale gelmediği halde bile bizi kansız bırakmaz. Rezzak-ı Rahîm'in takdiriyle, rızıksız—kansız—kalmamamız için kalp hem kan pompalar hem de gelişimine devam eder. Bu kasılmalar kalp kasından köken alan kasılmalardır. Daha vücut gelişimi tamamlanmadan kalp atmaya başlamıştır. İlk kalp dolaşımı med-cezir tarzında çok düzenli olmayan bir akıntı iken 4. hafta sonunda düzenli kan dolaşımı başlatılmış olur.

Burada, Cenab-ı Hakk'ın Rahîmiyeti iki şekilde tecelli eder:

Birincisi daha biz, biz olmadan ki, 21. günde daha ruhumuz yokken, kalp atmaya, kan dağıtmaya başlar.

Şekil 2. Kalbin yapılacağı paralel iki damar ve bunların birleşmesi.

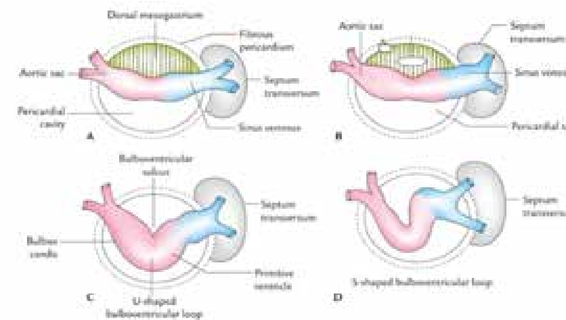
İkincisi ise, kalp gelişimine devam ederken kan pompalamaya devam ederek bizi kansız bırakmaz. Yani sadece birbirine paralel iki damardan, doğumdan sonraki mükemmel haline gelinceye kadar hem gelişir ve değişir, hem de bu devrede de kan pompalamaya devam eder.

Hayatın yaratılması için imkânsız gibi görünen şeyler, Kadîr ve Hayy olan Âlemler Rabbi'nin kudreti ve hayat vermesiyle kolaylıkla olur.

Niyazımız odur ki, kalbimiz ölene kadar, sadece dünyevi işler için değil de, Allah rızası için ve ebedi âleme faydalı işler için atsın... ❖

Kaynaklar: **1.** Müslim, Kader, 1; Ahmet b. Hanbel, IV, Ahmet b. Hanbel, III, 397; İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî, Beyrut, 1379, XI, 481. **2.** Yrd. Doç. Dr. İbrahim TÜFEKÇİ, İslam Hukukuna Göre Gebeliğin Sonlandırılması, Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Cilt-Sayı 45. Eylül 2013, ISSN 1302-4973, ss.111-154. **3.** Sağlık &Bilim 2022 Genel Embriyoloji 1 Editör. Prof.Dr. Murat Akkuş Efeakademi Yayınları.

Şekil 3. Boğumlanmalar, genişlemeler ve büklümler ile kalbin oluşumu.

Saadet Asrından

Allah'ın Elçisine Hediye

HAZIRLAYAN: İBRAHİM YARDIM

Bayan sahabilerden Ümmü Süleym'in (r.anha) diğer bir ismi Rumeysa'dır. Hz. Rumeysa (r.anha) annemizin ilk eşi Malik bin Nadr, Medineli bir Hıristiyan idi.

Hz. Rumeysa, kocası ölünce kendisini oğlu Enes'i yetiştirmeye adadı. Bu arada İslam'ı da seçmişti.

Daha sonraları henüz Müslüman olmayan Ebu Talha'nın evlilik teklifine "Müslüman olman şartı ile evet" dedi. Yani kocasından evlilik mehri olarak Müslüman olmasını istedi. Böylece Ebu Talha'nın da (ra) Müslüman olmasına vesile oldu...

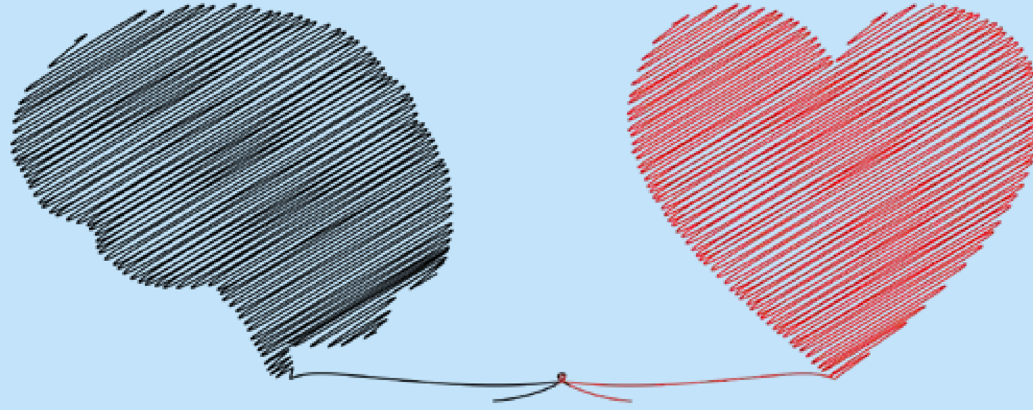
Hz. Rumeysa (r.anha) bir gün duydu ki bazı kadınlar, Allah Resulü'ne birtakım hediyeler götürmüşler ve Peygamber Efendimiz de kabul etmiş.

Bunun üzerine o da Allah Resulü'ne hediye edecek bir şeyleri düşünmeye başladı; bazı şeyleri buldu ancak Peygamber Efendimize (asm) layık görmediği için vazgeçti. Bu esnada bir şey aklına geldi ve onu hediye etmek niyetiyle Peygamberimizin (sav) yanına gitti.

Hediyesi oğlu Enes idi.

Hz. Enes yaklaşık 10 yıl Peygamber Efendimizin (sav) evinde kaldı ve O'nun terbiyesi ile büyüdü. İşte İslam tarihindeki meşhur sahabi, Enes bin Malik (ra) bu çocuktur.

Müslümanlar, en çok hadis rivayet eden sahabilerden olan Hz. Enes'ten, Peygamberimize dair birçok şey öğrendi. En önemlisi de tam 10 yıl hizmetinde bulunduğu Allah Resûlü'nün kendisini hiç azarlamadığını, el kaldırmadığını, hatta "of" bile demediğini öğrendi... ❖

Aşkla Donanmış İlim

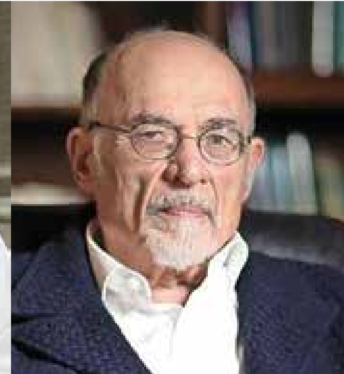
PROF. DR. KEMAL SAYAR

San Fransisco'da gündüz güneşi, insanı hiç hissettirmeden yakıyor yakmasına ama gece, yerini kuru bir ayaza bırakıyor. Bir kez daha Amerikan Psikiyatri Birliği toplantısı için ABD'deyim ve bu toplantıdaki en büyük kazancım, iki büyük ustayı dinleyerek, onlarla kısa sürelerle de olsa hoşbeş edebilmek. Robert Cloninger ve Irvin Yalom, ışıl ışıl bilgelikleriyle ruhumuza pansuman yapıyorlar. Bir ömür boyu biriktirilmiş olan hikmeti cömertçe paylaşıyorlar. Tuhaf ama psikiyatrinin en önde gelen kişilik kuramcısı olan Cloninger, insanın metafizik tarafları tanınmadan tam manasıyla tanımlanamayacağını, insanda kendisinden daha büyük bir düşünceye bağlanma ve inanma ihtiyacının saklı olduğunu söylerken, Yalom daha kuşkucu ve materyalist bir anlayışı benimsiyor. Yalom, Güneşe Bakmak adlı son kitabında ölümle konuşmayı sürdürüyor. Vardığı sahil Epikür'den başkası değil, "ölümle başım hoş çünkü o geldiğinde ben olmayacağım." Psikoterapiye açıklığı, dürüstlüğü ve insan olmanın her türlü zaafını açıkça kabullenebilmeyi taşımış olan bu üstat terapist, Seneca'dan ilham aldığını gizlemiyor: "İnsanım, insana ait olan hiçbir şey bana yabancı değil."

Irvin Yalom'un ölüme bakışı varoluşçu düşüncenin ateist kanadıyla sınırlı, keşke Kierkegaard'a yolu daha fazla düşseydi. Ve keşke bizim topraklarımızın büyük bilgeleriyle bir nebze haşır neşir olabilseydi. Mevlana'nın ölüme bakışını bilse, bu sularda azıcık da olsa kulaç atsaydı. Bize dünyanın iyi niyetli ama eksik bir okumasını sunuyor ve önerdiği bir reçete yok.

Robert Cloninger

Irvin Yalom

Öte yanda Cloninger, Doğu düşüncesiyle de boğuşmuş ve İbn Arabi'yi tanıyıp sevecek kadar oralara sokulmuş birisi olarak, bize aşk ve iman olmadan yaşanan bir hayatın beyhudeliğini anlatıyor. Onunla kişisel dostluğumuzu bilen ve Türkiye'nin önemli üniversitelerinden birisinde öğretim üyesi olan bir arkadaşım, üstadın konferansını dinlemiş, 'senin adam' diyor bana, 'uçmuş yahu'.

Üstat Cloninger, psikiyatri biliminin en önde gelen birkaç isminden birisi ve genetik araştırmalardan kişilik kuramlarına dek pek çok alanda araştırma yürüten ve herkesin saygı duyduğu bir isim. Türkiye'de kafalarımıza öylesine pozitivist bir format atılmış ki, böylesine saygın bir bilim adamı çıkıp da insanın manevi boyutundan bahsettiğinde gözler yuvalarından fırlıyor, akıl dumura uğruyor. Dünya, bilimin dinle ve inançla daha fazla konuştuğu bir zamana giriyor. İnterdisipliner çalışmalar olmadan, bilim ve felsefe, bilim ve din, din ve felsefe birbirlerine dertlerini tam manasıyla anlatmadan insana dair bütüncül ve şifalı sözler söylemek güç görünüyor.

Burada bulunduğum süre içinde Stanford Üniversitesi ile ve Kaliforniya Üniversitesi'nin ünlü Berkeley kampusunu ziyaret etme imkânı buldum. İkinci kez gittiğim Stanford, Endülüs mimarisini andıran Mağribi esintileri ve harikulade yeşil alan kullanımıyla beni bir kez daha büyüledi. Her iki üniversite de ABD'de ilerici ve özgürlükçü düşünceleri temsil eden, alanlarında önder kurumlar. "Bana bir kütüphane verin ve etrafında kocaman bir üniversite kurayım" demiş Berkeley'in eski rektörlerinden birisi. Yüz yıl önce kurulmuş olağanüstü güzellikteki kütüphanesi insanı etkiliyor. Her iki üniversitede de o kadar çok yeşil alan var ki gençler burada sadece akıllarını çalıştırmıyor, ruhlarını da dinlendiriyor. İşin sırrı adam gibi üniversiteler kurabilmekte. Siz gençlerinizi doğru dürüst eğitebildiğinizde, oradan yenilikçi ve cesur fikirler çıkabildiğinde, toplumunuzda yanlış giden pek çok şeyi de o fikirlerle düzeltebilirsiniz.

San Fransisco, bana bu sefer, sahip olduğu üniversiteleriyle güzel göründü. Şehrin turistik mekânları hiç ilgimi çekmedi. Yaşlanıyor olabilirim. İyi üniversiteler, demokratik üniversiteler, gençlere nasıl düşünülebileceğini, nasıl soru sorulabileceğini, statükonun nasıl sorgulanabileceğini öğreten üniversiteler, Türkiye'nin en öncelikli meselelerinden birisi. Kuru ayazın soğuğundan pırıl pırıl güneşlere kaçmak için bize ilim gerek. Aşkla donanmış, kâinatla sarhoş olmuş, yedi cihanı içine sığdıran bir ilim. ❖

Aynı Dili Konuşmak

EZGİ AKGÜL

Otobüste giderken çaprazımda Afrikalı bir yolcu vardı. Muavin biletlerimizi kontrol ederken, onun biletinde problem olduğunu düşündü. Afrikalı genç tek kelime Türkçe bilmediği gibi İngilizce de bilmiyordu. Muavinde ne yapacağını nasıl derdini anlatacağını şaşırdı.

Afrikalı genç derdini anlatana, yani biletinde problem olmaması gerektiğini söyleyene kadar o kadar sıkıntıya girdi ki.

Ellerini oynattı, terledi terini sildi, sesini yükseltti, etrafına yardım ister gibi baktı.

Sonra oturdu, sonra kalktı...

Çaresizliği o kadar somuttu ki, onun çaresizliğini hepimiz çok derinden hissettik.

Görmeliydiniz...

Neyse ki problem çözüldü de yolumuza devam ettik.

Oysa bizimle aynı dili konuşabilseydi, muhtemelen sıkıntıyı hemen anlayacaktık ve çözümünü de hemen bulacaktık.

...

Bu hep böyledir aslında.

Aynı dili konuşmadığın insanlarla iletişim kurmak, aslında mesele ettiğin şeyin tam olarak ne olduğunu anlatabilmek ömür törpüsü gibidir.

Ve bana göre dünyanın en boş çabalarından biri seninle aynı dili konuşmayan kırıldığın birine seni neden üzdüğünü tam da senin istediğin şekli ile anlatmaya çalışmaktır.

Sizin de başınıza gelmiştir mutlaka.

Tam olarak kalbinin nasıl ve nereden kırıldığını anlasın istersin. Kırdığı yeri sadece öpüp iyileştirmesin, bir de seni anladığına seni ikna etsin diye beklersin.

Küsersin, öfkelenirsin, bağırırsın, konuşmaya çalışırsın, uzun mesajlar yazarsın değişen bir şey olmaz.

Çünkü anlayamaz.

Çünkü seninle aynı dili konuşamaz.

...

Sizi anlamadığını anladığınız anda, kendinizi anlatmaya çalışmıyorsunuz artık.

Susuyorsunuz...

Bu defa da adın "neden benimle konuşmuyorsun?" oluyor.

Ormanda yalnız kalmış yaşlı bir ağaç gibi hissediyorsunuz sonra.

Çaresizlik işte...

İletişim problemi yaşadığımız kişi eğer hayatımızda olması gereken biri ise, ondan sizin dilinizi öğrenmesini beklemek yerine siz onun dilini öğrenmek için çaba harcayabilirsiniz.

Onun dilini öğrenmek kişiler iyi niyetli ve iletişim kurmaya en az sizin kadar gönüllü ise genelde problem çözülüyor.

Yok değilse, "bi ormancı gelse de kesip gitse beni, ben de gölgemin mezarına gömülsem." diye bekliyorsunuz.❖

Kısaca Yaz, Ben Anlarım

ÖMER SEVİNÇGÜL

Aşk bencildir, karşılık bekler, ağlar ve ister. Şefkat fedakârdır, verir ama karşılık beklemez.

•••

İmaj bir bardak sudur, dökersen toplayamazsın! Toplasan da eskisi gibi temiz olmaz.

•••

Kendin seçiyor, kendin yapıyor, sonra kaderi suçluyorsun. Dürüst ol!

•••

Modern insan kendini beton kafeslere hapsetti. Fıtrattan uzak düştü. Yaratılış maksadını unuttu. Ruhu sıkıştı kaldı. Kalbi mustarip. Eğlenceler bir süre oyalıyor ama tatmin etmiyor. Huzur için fıtrata, sükûnete, sade hayata, tahkiki imana dönmekten başka da çaresi yok.

•••

Muhabbet nurdur, kalbi aydınlatır. Nefret zulmettir, ruhu karartır.

•••

Kabiller arasında Habil olmak zor, biliyorum. Üstelik peşin bir getirisi de yok. Varsın öyle olsun!

•••

Kimin gemisine binmişsen onun rotasında ilerlersin, yüzünü başka tarafa çevirmen sonucu etkilemez. ❖

Havadan, Sudan...

PROF. DR. MUSTAFA NUTKU

İnsanlar arasında, daha önce yapmış oldukları bir konuşmadan bahsederken, o konuştuklarının pek mühim olmadığını ifade için bazen, "Havadan, sudan konuştuk" denilir.

Bu şekilde, 'hava' ve 'su' kelimelerinin konuşma dilimizde "ehemmiyetsiz konuşmalar vb şeyleri kastetmek" maksadı ile kullanılmasında aslında büyük bir isabetsizlik ve tezatlı hal vardır.

Çünkü hava ve su, insanların ve diğer canlıların hayatları için en lüzumlu maddelerin başında gelirler. İnsanlar her an havaya ve her gün de suya muhtaçtırlar. Bu görülen âlemde cari olan Âdetullah Kanunlarına göre, insanlar havasız olarak ancak birkaç dakika, susuz olarak ise ancak birkaç gün yaşayabilirler. İnsanlar havasız veya susuz yerlerde muvakkaten de olsa kalacaklarsa, önceden bununla ilgili gereken tedbirlerini ve tedariklerini dikkatle almak mecburiyetindedirler; aksi halde, hayatlarını kaybedebilirler!

...

Havanın ve suyun insanlar için "en hayatî maddeler" olmalarına rağmen, bazen de sanki en ehemmiyetsiz bazı konuşmalara vb misal olarak veriyormuş gibi "Havadan, sudan" denilmesinin sebebi acaba ne olabilir? Bunun, "nimetlerin kıymetlerini, onların bol ve devamlı oluşları halinde düşünememek" sebebine bağlanabileceği, ilk olarak akla gelebilecek bir cevaptır.

Yine aynı sebepledir ki, senenin diğer aylarında nereden, nasıl, hangi kudret ve rahmet eliyle bize rızık olarak gönderildiklerini hiç düşünmemiş veya pek az düşünmüş isek, o yiyeceklerimizin ve içeceklerimizin kıymetlerini ve önemlerini de, Ramazan-ı Şerif orucumuz esnasında—yiyip, içmemiz gün boyunca yasaklanınca—daha iyi düşünmekteyiz.

Buna benzer şekilde, insanların biraz hayretine de sebep olabilen, 'satış mallarındaki fiyat değişmelerini' iktisat ilmi arz-talep münasebetine bağlayarak çok kolay anlaşılır bir şekilde izah etmektedir: "Herhangi bir cins mal çok miktarda satışa arz edilir, fakat buna talep az olursa, o malın fiyatı düşer; aksi halde onun fiyatı yükselir."

'İktisat' kelimesinin manasını bile bilmeyenler de dahil, küçük veya büyük tüm satıcılar her tür ticarette çok yaygın olan bu fiyatlandırma uygulamasını çok iyi bilirler. Bu uygulamayı herkes kendi alışverişleri esnasında da görebilir.

...

Bir nimetin bol, devamlı ve kolay istifade edilebilir hali, insanların onun kıymetini bilmeyişinin haklı bir gerekçesi olamaz. 'Teneffüs edilebilecek' temiz hava ve 'içme suyu kalitesindeki' temiz su da ihtiyaca yetebilecek kadar bol ve devamlı olarak bulunduğunda, insanların onların kıymetlerini ve önemlerini görmezlikten gelişlerine; onlar için de Allah'a şükretmeyişlerine ve üzerlerinde ibretle düşünmeyişlerine hak verilemez.

'Teneffüs edilebilecek' temiz hava ve 'içilebilecek' temiz su, insanların görünen âlemdeki hayatları için en lüzumlu maddeler ise, bununla birlikte de onlar bol, devamlı ve insanlar tarafından kolayca istifade edilir bir tarzda bulunabiliyorsa, bu vasıfları onların 'kıymetsiz ve ehemmiyetsiz şeyler' oluşlarını değil; Kur'an ve Hadîs yoluyla insanlara bildirilen şu hakikati ispat ederler:

Bütün kâinatı ve kâinat içinde yer küresini (arzı) yaratıp orada da 'düşünen yegâne varlık' olarak insan neslini iskân ederek ona imtihanı için muvakkat bir ömür veren Allah, Hay, Hakîm, Rezzak ve Rahîm ve diğer bazı isimlerini tecellileriyle insanlara tanıttırmak için, insanları hayatlarıyla ilgili bazı maddelere şiddetle muhtaç kılmış ve o maddeleri de istifadeleri için onlara vermiştir.

Bunun için insanların 'imtihan mahalleri' olan yerküresi, başka hiçbir gök cisminde bulunmayan özellikteki 'atmosfer' denilen bir hava tabakası ile çevrilmiştir. Ve bunun için yerküresinin üstünde, altında ve atmosferinde—sıvı veya buhar halinde—su ve o suyun devr-i daimi vardır.

...

Hava ve su kelimeleri aslında insanları bu nimetlerin tefekkürüne sevk etmeleri icab ederken—bunun tam aksine olarak—insanlar tarafından önemsiz, manasız ve faydasız şeylere benzetmek maksadıyla "Havadan, sudan" denilmesi, öyle diyenlerin hakikî maksatları ve öyle demelerinin sebebi ne olursa olsun; muhatapları tarafından, havanın ve suyun "ehemmiyetsiz şeyler" sayıldığı şeklinde anlaşılabilir. Böyle yanlış bir anlamada bulunmaktan ve kendimizin de o sözleri manasız, faydasız ve ehemmiyetsiz şeyleri kastetmek için kullanmakla başkalarına da yanlış bir anlayış telkin etmekten sakınmamız gerekir.

Çünkü, havanın ve suyun vazifeleri çok mühimdir; küçümsenemez. Allah'ın çok vazifeler yüklediği bu nimetlerini, fennî ve dinî ilimleri mezcetmek suretiyle de daha iyi idrake ve Hay, Hakîm, Rezzak, Rahîm gibi bazı isimlerinin bunların vasıtasıyla tecellilerini de hayretle, tahsinle, takdirle tefekküre çalışarak, bu konuda da insaniyetimizin gereğini yapmaya gayret etmeliyiz.

...

Hafız Şirazî demiş:

"İnsanın her nefesinde iki defa şükretmesi lâzım. Biri nefes aldığı için, diğeri verdiği için. Çünkü verip alamamak, alıp verememek var."❖

Hatırla ki...

AYTEN YADİGÂR

"Hafıza-i beşer nisyan ile malûldür."

İnsanoğlu unutmaya meyyal bir varlık. Geçip giden zamanla birlikte biz de yol alıyor, farklı hayat safhalarını tecrübe ediyoruz. Çocukluk, gençlik, ihtiyarlık... Her biri, bizi biz yapan tecrübeler olarak hafızamızda yerini alıyor. Kişisel tarihimizi hatırlamak bugüne tutunmak adına bir dayanak oluyor. Nereden geldik, nelerle baş ettik, başarılarımız ve başarısızlıklarımız, gerçekleşen hayallerimiz veya hayal kırıklıklarımız.. Hepsinin yeri ayrı, her biri kıymetli.

Akıp giden hayata karşı bizi güçlü kılan hususun varlık gayemizi bilmek ve bize "Hayat Bahşeden"le irtibatımızı sağlam tutmak olduğunu hatırda tutmalı en çok. Çünkü hayatı da hafızayı da bahşeden O. Kendini, Rabbini bilmemek ne büyük bir unutuştur. İnsanın dünya üzerinde niçin varolduğunu unutması... Kur'an'da sık sık insanın kendine bakması, varoluşunu tefekkür etmesinin istenmesi bu yüzden olsa gerek.

İnsanoğlunu en çok aldatan kendi kendine yettiği düşüncesine kapıldığı güçlü dönemleridir. Halbuki gücün kuvvetin zirvede olduğu zamanlara gelinceye kadar ne kadar da ilgi ve bakıma muhtaç bir acizdir insanoğlu... Ne çabuk unutuyoruz... Çocukluk yılları hatırlanası çağlardır bu yüzden...

Çocukluk ki, ömrün adeta cennet safhası, çocuk ki, haneyi cennete çeviren bir güzellik... Eğer gözler ruhun dünyayı temaşa ettiği pencereler hükmündeyse, daha bu dünyada iken cenneti görmek isteyenler, çocukların hiçbir kirle tanışmamış o tertemiz gözlerinden bize bakan ruhlarını seyredebilirler. Çünkü huzur ve saflığın mahalli olan o derinlik içinde cennetten bir esintidir soluklanan.

Hani o hep yakalamak için peşinde koşup durduğumuz huzur ve safiyet. Aslında dışarıya doğru bir şeylerin peşinde koşuyor olmak yanlış yönde gösterilen bir çaba. Geriye çoğunlukla tatminsizlik ve yorgunluk bırakan. Unuttuğumuz o günleri ve güzellikleri hatırlamak ihtiyacımız. Biz hep böyle iş güç peşinde koşturan hayat yorgunu kimseler değildik. İlahi bir lütufla yokluk karanlığından çıkarılıp hayat bahşedilen bizler aciz ve zayıf kimseler olarak dünyaya teşrif ettik. Ancak ne haliniz varsa görün denmedi bize. Öyle bir şefkat ve sevgiyle kucaklandık ki, her ihtiyacımıza cevap verildi, serpildik büyüdük. Şimdi aynı sevgi ve şefkatle bu kez bize emanet edilen çocuklarımızı hayata hazırlama, hayata kazandırma çabası içindeyiz. Yani biz de insanlık var olduğundan beri yapılageldiği üzere bu dünyada payımıza düşeni yaşıyoruz. Asıl gayeyi unutmadan ve nihai hedefi hep göz önünde bulundurarak bu yolculuğu tamamlayanlardan olabilirsek ne mutlu bize.

İçimizde kendisinden dünya yolculuğumuz nedeniyle ayrı düştüğümüz ana yurdumuz olan cennetin ve ona özlemin ifadesi olan çocuk yanımız bu nedenle hep hatırlanmalı. Unutuluşa terk edilmemeli. Büyümüş olmak bizi bize uzak kılmamalı.

Fıtratla savaş halinde olan modern hayat, bizi olabildiğince maddeye yöneltmeye çalışıyor. Maneviyat eksikliği ve değer yokluğu her alanda nitelik ve kalite kaybına yol açıyor. Oysa çocukluğun kendine has dünyasında basit ve sade ama çocuk için çok şey ifade eden hususlar olduğunu unutmamak gerek. Bir çocuğun kendini tanıma ve hayatı anlama yolunda ilk basamakları tırmanırken en büyük ihtiyacı sevgi, ilgi ve şefkatle yoğrulduğu, kabul gördüğü, kendini güvende hissettiği bir ortam. Bunlar her bir insan tekinin her yaşta ihtiyaç duyduğu hususlar. Sadece maddi alanda iyileşme çabaları bir yanımızı hep eksik bırakıyor nitekim.

Hayatı hızlandıran ve kolaylaştıran teknoloji nedeniyle hafızamızı çok kullanmak zorunda kalmayışımız da unutmalarımızı artıran bir diğer husus. Hayata her gün bir yenisi dahil olan teknoloji harikası ürünler, özellikle yaygın kullanım alanı nedeniyle bilgisayarlar, dikkatleri ve hayranlığı o kadar üzerlerine topluyorlar ki, onları tasarlayıp hizmete kazandıran insanoğlundaki harikuladelik es geçiliyor ne yazık ki. Eserdeki güzelliğe takılıp ustayı unutuyoruz. Beğenimizi takdirlerimizi makinalara yöneltince insan geri planda kalıyor, adeta nesneleşiyor.

Burada ikinci bir handikap söz konusu aslında. En hızlı işlemciden daha karmaşık işlemlere imza atan insan beyninin ve onu diğer canlılardan farklı kılan aklının, değerleri kendilerinden menkul şeyler gibi algılanması... Çünkü bu durumda bu nimetleri bahşeden Yaratıcı'yı hatırdan çıkarmış oluyoruz. Böyle bir gaflet peşinden daha vahim hatalar zincirini sürükler getirir. Hafıza kapasitesi çok yüksek olan bir bilgisayarın yaptığı şey aslında sizin komut vermenizle ve o komut doğrultusunda harekete geçerek hafızasındaki bilgiyi size sunmasıdır. O size hizmet eden bir araçtır. Araçların amaç haline getirilmemesi, özellikle eşref-i mahlukat olan insanın değerinin başka şeyler karşısında düşürülmemesi gerekiyor. Hayat karşısında farkındalık ve hatıralar dendiğinde insandır akla gelen. Buna atıfla "Bilgisayarın hafızası var ama hatıraları yok." demişti merhumYavuz Bahadıroğlu.

Yaşadığınız her şey bizde bir iz bırakır, gün gelir o hatıralarla hayata tutunur, hafızamızda biriktirdiklerimizle bugünü daha güzel kılmaya yol ararız. İşte modern çağın yaygın hastalıklarından biri olan alzheimer, bir ölçüde mekanikleşen ilişkilerin, fıtratı zorlayan metropol hayatlarının, doğadan kopuşun getirdiği ruhi savruluşların ve kendine yabancılaşmanın neticesinde düçar olduğumuz hallerden biri olarak insanoğlunu kıskacına almış durumda. Yaşanmış bir hayatı ve hayata dair akla gelebilecek her şeyi hiç yaşanmamış, hayat yolcuğunuz sırasında kimi uzun kimi kısa süreli olsa da size eşlik etmiş olan insanları, sevdiklerinizi size yabancı kılan hastalık... Kendinize ait arşivinizin kapkaranlık kesilmesi. Üzücü de olsa bu acziyet hali nihayetinde bir hastalık neticesi meydana gelmiştir. Bu da unutmaları mazur gösterebilir.

Peki kendisini çok zinde ve sağlıklı hissedip de en büyük unutuş içinde olduğunu bilmeyenlere ne demeli? Yani varlık gayesini unutanlara. Özellikle hız ve haz üzerine kurulu bir hayat tarzının akıntısına kapılıp kendiyle bir türlü baş başa kalamayan "modern insan" bu dertten muzdarip olduğunu anlayamayacak kadar meşguldür. Bunun farkında değildir belki ama başı da bir türlü rahat etmez. Hep telaş, hep sıkıntı, hep yorgunluk. Stres, depresyon derseniz zaten hayatın bir parçası haline gelmiştir.

İşte en büyük unutmayla insanın yakasına yapışan dertlere maruz kalınmaması için Âlemlerin Rabbi en başta korumaya alıyor bizleri. Mesela "hatırlama" nimetini bahşediyor insana. En çok da ruhlar âleminde kendisine verdiğimiz sözü bu dünyanın hay huyu içinde unutmayalım, hatırımızdan çıkarmayalım diye. Çünkü bu unutmayla başlıyor bütün o şikâyetçisi olduğumuz haller...

Âlemlerin Rabbi, Rahman ve Rahim Allah'ın, Kutlu Elçisi vasıtasıyla bize ulaştırdığı hitaba kulak vermeli vesselam... "Hatırla ki..." ❖

Yön Bulmaya Yardımcı

Kılavuz Bitkiler

PROF. DR. FATİH SATIL

Teknolojik cihazlardan GPS ve pusula ile doğada yönümüzü kolayca bulabiliriz. Peki, bu cihazlar olmadan doğada yönümüzü nasıl bulabiliriz? Eski insanlar bu yön bulma işini nasıl yapıyorlardı acaba?

...

İlk etapta "gök cisimlerini gözlemleyerek kuzeyin nerede olduğunu bulabiliriz" diyebilirsiniz ama ya hava kapalıyken ya da gündüz vakti yıldızlar yokken nasıl olacak bu?

Eğer iyi bir doğa gözlemcisi iseniz, bir ağacı veya bir çalıyı ya da otsu bir bitkiyi gözlemleyerek yönünüzü bulabilirsiniz. İşte bu yazımızda doğada yön bulmada bitkilerden nasıl yararlanabileceğimizden bahsedeceğim sizlere.

...

Bütün bitkiler yaşamlarını sürdürmek ve besin üretmek için güneş ışığına ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle güneşten daha çok yararlanabilmeleri için bitkilere güneşe doğru yönelme özelliği verilmiştir. İşte bitkilerin bu özelliği bize yön bulma konusunda yardımcı olabilir.

Ağaçların güneş alan kesimlerinde fotosentez daha çok yapıldığı için besin de daha fazla üretilir. Bu nedenle birçok ağaç türünde bitkinin güneş alan kısmındaki dallar daha uzundur.

Ağaçlar formları, dalları ve yaprakları dışında gövdeleriyle de bize yön bulmada bilgi verir. Ağaç gövdelerinin kuzeye bakan tarafları her zaman diğer taraftan daha koyu renkli ve mat olurken güneye yani ışığa bakan tarafları daha açık renkli ve parlak olur.

Yön bulmak için kullanılan yaygın bir yol da karayosunlarına bakmaktır. Ağaçların ve kayaların üzerinde yetişen karayosunlarının her zaman kuzeyi gösterdiğini duymuşsunuzdur. Ancak çok nemli bir bölgeye gittiğinizde bu yosunları ağacın her yönünde görebileceğinizi de unutmayınız. Bu arada karayosunları ile likenleri de birbiri ile karıştırmamak lazım. Her ikisi de ağaç ve kayalar üzerinde yaşayan ayrı canlılardır. Likenlerin yön gösterme gibi bir özelliği yoktur. Eğer doğada bu iki türü karıştırırsanız o zaman yönünüzü de karıştırmışsınızdır; Allah yardımcınız olsun.

Hercai menekşeler, karahindibalar, bazı zambaklar, laleler, sütleğenler ve papatya türleri de güneş ışığını seven bitkilerdir. Bu nedenle bu türler çiçeklerini her zaman aydınlık olan yöne, yani güneş ışınlarının geldiği yöne doğru çevirirler.

Hemen herkesin bildiği gibi ayçiçeği de güneşi takip eden bir bitkidir. Bu özelliği nedeniyle günebakan ismiyle de anılır. Ancak bu bitki her zaman tam olarak güneşi göstermez. Örneğin yüksek rakımlarda yetiştirilen ayçiçekleri, güneş ışınları eğik geldiği için çoğu kez doğu yönünü gösterir. Bu nedenle ayçiçeği çok güvenilir bir pusula bitkisi değildir.

...

Tüm bu bilgilerden sonra artık siz de ormanda yürüyüş yaparken ya da piknikte dolaşmaya çıktığınızda bitkilere bu gözle bakarsanız yönünüzü bulabilirsiniz.

Sonuç olarak tüm canlılar gibi bitkiler de biz insanlara birçok mesajlar veriyor. Tabi bu mesajları alabilmek için biraz bitki bilimi biraz da ekoloji bilmek lazım. Ve en mühimi de tabiata ibret nazarıyla bakmak ve onu okuyabilmek lazım.

Yön bulmada da kılavuzunuzun karga değil, bitkiler olması dileklerimle...❖

Bir Hatıra

Allah'ın Resulüne Sevgi ve Bağlılık

HAZIRLAYAN: YAŞAR ESEN

Mahir İz Hoca, Ömer Ferid Kam ile ilgili bir hatırasını şöyle anlatıyor:

Bir gün yine bir na't yazmıştı. Şöyle başlıyordu: ***"Vücûd-ı akdesin âlâdan âlâ, yâ Resûlullah, / Cemâlindir tecelligâh-ı Mevlâ, yâ Resûlullah."***

Mutasavvıfâne olan bu na'tı istinsah ettim. Son beyti şöyleydi:

"Ferîd-i bînevâyı defter-i uşşâkına kaydet, / Budur senden niyâz-i kalb-i şeydâ yâ Resulullah."

...

Evde akşam yemeğe oturduğumuz zaman kapı şiddetle çalındı. Elimde peçete kapıya koştum. Bir de baktım ki, Ferid Bey pür heyecan kapıda; dedi ki:

Aman oğlum, ben büyük bir terbiyesizlik yaptım. Yazdığını getir de hemen onu düzelteyim. O büyük bir terbiyesizliktir. Resûlullah'a emr edilip "kaydet" denir mi? Hemen o mısraı şöyle düzelt:

"Ferîd-i bînevâ da defter-i uşşakına geçsin" dedi. Ve; "Hemen şimdi düzelt" diye te'kit edip gitti. Eski hâli ile manzûmenin başkasının eline geçmesinden korkmuştu.

(Kaynak: Mahir İz, Yılların İzi)

Na't: Nitelemek, iyi ve güzel şeyleri dile getirmek; nitelik, vasıf, tavsif etmek. Allah Resulü Hz. Muhammed'i yâd eden ve övgüyle bahseden edebî eserlere verilen isimdir. **İstinsâh:** Bir kitabın veya bir metnin bir nüshasını yazmak, onu harfi harfine kopya etmek, aynısını yazmak. **Bînevâ:** Zavallı, nasibsiz, muhtaç, çaresiz. **Uşşâk:** Âşıklar. **Niyâz-i kalb-i şeydâ:** Çok tutkun, müptela olan kalbimin duası yakarışı. **Pür heyecan:** Heyecan dolu. **Te'kit:** Sağlamlaştırmak, pekiştirmek. **Manzûme:** Nazımla yazılmış, şiir biçiminde yazı.

Beyin Teknolojileri

NİHAL BALCI

Resim 1: @University of Florida

Resimdeki hasta beyin ameliyatı geçiriyor. Baygın değil ve bir nöroloğun sorularına cevap vermesi gerek. Kendisi bir Parkinson hastası. Beynindeki problemler nedeniyle ellerinde titremeler meydana geliyor. Ameliyatla yerleştirilen elektrotlar, daha sonra aktif hale getirilip, bunlarla beynine elektrik verildiğinde, titremeye neden olan sinyalleri bloke etmeye yarayacak. (Resim 2)

Resim 2

Sinyallerin kontrolu göğsün üst kısmına ikinci bir ameliyatla yerleştirilen, kalp piline benzer bir alet ve yapay zeka ile sağlanıyor. "Derinden Beyni Uyarma" olarak adlandırılan yöntem şimdiye kadar dünyada 160.000'den fazla kişide uygulanmış.[1–2]

Benzer şekilde tedavisi yapılan başka hastalıklar da var: Beyinden çıkan Vagus sinirinin uyarılması ile tedavi edilmeye çalışılan, ilaçla tedaviye dirençli depresyon ve epilepsi, en bilinenlerinden iki tanesi.[3–4] (Resim 3)

Depresyon için kullanıldığı zaman, dışarıdan bir mıknatıs ile aktif hale getirildiğinde, hastalar üzerlerinden siyah bir bulut kalkıyor gibi hissettiklerini söylüyorlar. Kimyasal bir ilaç yerine elektriksel bir ilaç kullanılmış oluyor ve kişi pozitif duygular ile doluyor. Normalde ilaçlar hep kimyasal maddedir, fakat bu teknolojilerin gelişmesi ile artık bir baş ağrısı için elektriksel ilaç alınmaya başlanabilir. Bu da yan etkileri oldukça azaltır. Negatif duygular yerine pozitif duygular kazandırma gibi bir kolaylık ise pek çok sevmediğimiz işi daha zevkle yapmaya sebep olur. Pazartesi sabahı işe veya okula gitmekte zorlanan onca insanı düşünün... Herkes yaptığı işi zevkle yapsa, dünya çok farklı bir yer olurdu.

Resim 3 @Creative Commons

Hasta beynini kontrol eden bilgisayar hastanın kendi bedeninden uzakta, hatta başka bir kıtada bile olabilir. Beyin sinyalleri eş zamanlı olarak bilgisayara aktarılır, bilgisayar bunları analiz edip, alternatif sinyalleri beyne gönderir. Yani sanki insanın bir parçası kendinden uzak bir yerde yaşıyor gibi...

Epilepsi hastalarında, implant ile beyin aktiviteleri takip edilerek, birkaç gün öncesinden bir sara nöbetinin yaklaşmakta olduğu anlaşılabiliyor. Bununla beraber nöbeti tetikleyici yiyecek ve davranışlardan kaçınılarak hem tedbir alınmaya, hem de nöbet gelmesi muhtemel dönemde güvenli bir yerde olmaya özen gösteriliyor.[5]

Beyin ve bilgisayarları birleştiren, iki taraflı olarak veri alışverişi yapabilecek, bu ve benzeri teknolojiler üzerinde uzun zamandır çalışılıyor. Amerikan Savunma Bakanlığının 1970'lerde başladığı beyin araştırmaları 2022'de 27 milyar dolarlık bir pazara dönüştü.[6] Alzheimer's, demans, Parkinson's gibi hastalıkların artmasının da etkisi ile 10 yıl içinde 38 milyar dolara ulaşması bekleniyor. (Resim 4)

Tim Sheerman-Chase, @ Flicker

Resim 4

Beyin sinyallerini çözmede kullanılan, bilgisayar-beyin bağlantısını sağlayan başlıklar her ne kadar ameliyat gerektirmese ve riski olmasa da, arada kafatası olduğu için, beyin dalgalarını tespit etmede zorlanabiliyorlar. Sinyalleri daha iyi alabilmek için, beynin içerisine yerleştirilecek implantlar yapılıyor.[7]

Brown Üniversitesinin geliştirdiği Utah Array adlı alet 36 kişi üzerinde denendi.[8] (Resim 5)

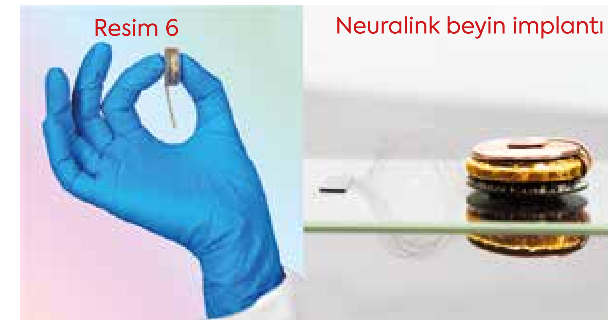

Resim 5

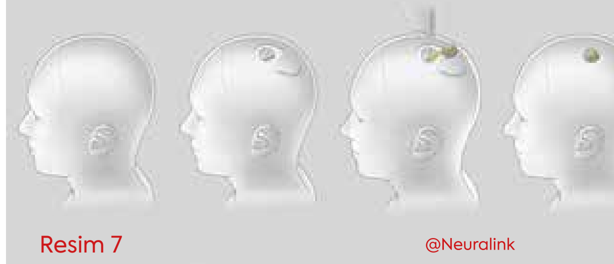
Utah Array uzun sureli kullanım için uygun değil. Kafatasının üzerinden kablolar ile bilgisayarlara bağlı olduğu için enfeksiyon riski çok fazla. Bu ilk modellerin yerine kablosuz olarak internete bağlanan yeni tasarımlar var.

Beyinde boş, görevi olmayan bir yer yok. Yapılan alet ne kadar küçük ve esnek olursa olsun, kanama ve zarar verme olasılığı her zaman var. Bedene uyumlu, beyin sıvıları içinde eriyip gitmeyecek, uzun süre kullanılabilecek implantlar yapmak oldukça zor.[7]

Elon Musk'ın şirketi Neuralink ince iplikçiklerden oluşan, elektrotlarla kaplı, esnek bir implant (Resim 6-7) üzerine çalışıyor. İmplant ince kılcalların zarar görmesini engellemek için bir robot ile beyne "dikiliyor". (Resim 8)

Resim 6 Neuralink beyin implantı

Resim 7 @Neuralink

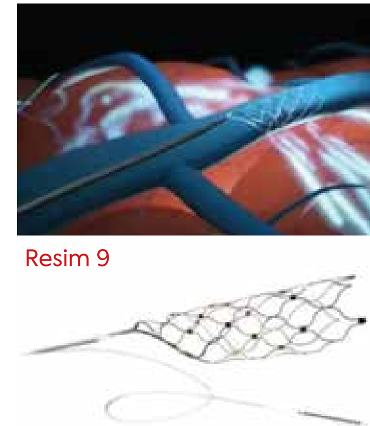
Yapay zeka ile biyolojiyi bir araya getiren implant, şimdiye kadar fareler ve maymunlarda denendi. Kontrolu ise bir telefon uygulaması ile sağlanıyor. Hedef ameliyatın, lazerle göz çizimi kadar kolay ve sıradan hale getirilip yaygınlaştırılması.

Resim 8 @Neuralink

Beyne elektrotların konulması için tasarlanan, geliştirme aşamasında olan robot.

Kablosuz implantların insanlar üzerinde ilk denenmesi için ise Neuralink'e değil, başka bir şirkete izin verildi. Synchron'un tasarladığı bu implantlar (Resim 9) Neuralink'ten farklı olarak beyin ameliyatı gerektirmiyor. Boyundan, bir stent tarzında, damardan beyne ulaştırılıyor. Motor kortekse geldiğinde açılarak 16 adet elektrot, kan damarının duvarlarına tutunarak, sinir hücrelerinin aktivitesini kaydetmeye başlıyor.

Resim 9

Şu an implantlar sadece tıbbi nedenler için yapılıyor. Fakat Elon Musk'ın dediği gibi ameliyat basit ve güvenli bir hale gelirse, yavaş yavaş genel topluma yayılma olasılığı büyük.

Resim 10: Robotik bir kolu zihni ile idare eden felçli hasta.

Beyin İmplantları Ne İçin Kullanılıyor?

Nörobilim, bilgisayarlar ve mühendisliğin bir araya getirildiği bu sistemlerin bazıları tekrar görme veya duymaya, bazıları zihinsel ya da fiziksel fonksiyonlar kazanılmasına sebep oluyor. İmplantlar beyin hücreleri ile, bilgisayar veya protezler arasında çevirmen görevi yapıyor.

Protez organlar bu implantlar ile zihinden idare ediliyorlar. Felçli olup kaslarını hareket ettiremeyenler bu şekilde hareket ediyor veya bilgisayarlar aracılığı ile iletişim kuruyorlar. (Resim 10-11)

En belirgin kullanım alanı hiç dokunmadan mesaj veya e-mail yazarak iletişim kurabilme. Düşünce ile telefon, televizyon, araba, tekerlekli sandalye gibi cihazları kontrol edebilme, hafıza ve kavramanın artırılması, diğerleri ile telepati, hayvanlarla iletişim, hatta Matrix'de olduğu gibi kimi kabiliyetleri beyine indirerek kazanabilme ileride potansiyel kullanım alanları. İmplantlar ile bilgi ve kabiliyetlerin dışında, 5 duyu ile aklımıza gelen her şey, üstelik, daha da artırılmış bir gerçeklik ile sadece oturduğumuz yerden tecrübe edilebilir.

Resim 11: Obama felçli bir hastanın aklıyla idare ettiği robot kol ile el sıkışırken

Bir işte çalışıyorsunuz. Beyin implantınızın size sağladığı işlemcinin bir tarafı ile işte olduğunuz aynı zamanda, arkadaşlarınıza mesajla davetiye gönderiyor, internetten de davetiniz için gerekli malzemeleri sipariş veriyorsunuz. Aldıklarınızın sanal olarak tadına bakıyorsunuz. Sonra davet yine sanal olarak bir deniz kenarında gerçekleşiyor. Şu an bilim kurgu olan bu küçük hikaye beyin implantları ile gerçeğe dönüşebilir.

Teknoloji tıp alanından çıkarsa, en çok uygulanacağı yerlerden biri askeriye olacaktır. Askerler arasında sessiz iletişim sağlanması, silahların düşünce ile ateşlenmesi ordular için çok önemli hale gelecektir. Başka iş alanları için de benzer işlevler düşünülebilir. Kişiler arası haberleşmenin kolaylaşıp kolektif bir şuur oluşturulması, her alanda danışma ve istişareyi tamamen değiştirecektir.

Beyin bilgisayar başlıkları ile yapılan bir araştırma[9] telepatinin o kadar da uzak olmayabileceğine işaret ediyor. Deneyde, bir tetris ekranını gören iki farklı kişinin, oyunda parçaları nasıl hareket ettireceğine dair kararlarını, beyin dalgaları olarak, ekranı görmeyen ve hamleleri yapan 3. kişiye iletiliyor. Ekranı görmeden oynayan kişi, diğer ikisinin komutlarını almakla kalmıyor, sadece beyin dalgaları ile haberleşerek kime daha çok güveneceğini de bir süre sonra anlıyor. Bu çalışmanın istişare ile ilgili açabileceği kapılar sınırsız. İnsanın kimliği, otonom ve bağımsız olması ile ilgili getireceği tartışmalar da… "Zaman cemaat zamanıdır, şahıslar yerine şahs-ı manevi hükmeder." fikrini ise son derece kuvvetlendireceğe benziyor.

Bediüzzaman Hazretleri tam ihlasa ulaşmak için gidilmesi gereken yolda "Kardeşinin hissiyatı ile yaşamak," düsturundan bahseder. Bu, kendini unutup birbirinde fani olmak, kardeşinin gözüyle bakıp, kulağıyla işitmek, onun meziyet ve hisleri ile fikren yaşayabilmek demektir. Kendini aşıp, manevi hayatında bunu başarabilenlere ne mutlu! Bahsedilen deney ise sanki bu düstura maddi yönden ulaşabilmenin bir yolu gibi gözüküyor. Eğer beyne implant takılması mümkün hale gelirse, bir insan teorik olarak kendi implantını arkadaşınınkine bluetooth ile bağlayıp, kendisininkini kapatıp, onun his ve düşüncelerini birebir yaşayabilir.

Hem bir sevdiğinizi belki çok meşgul olduğunuz için arayamayacaksınız, ama sadece düşündüğünüzde, o sizin onu düşündüğünüzü bilecek. Üstelik, telepati ile sadece bilgi değil, duyu, duygu, renk, resim gibi başka şeyler de aktarılabilir, ve yanlış anlamalar en aza indirilir.

Akıllı telefonlar daha da küçültülse insan bedeninin parçası olabilir. Bütün o aklı da bize geçer. Akıllı telefonun bir ilaç gibi alınacağı zamanların geleceğinden şu an bahsediliyor. Çünkü implantların gitgide küçültülüp bir iğne başı kadar olması için çalışılıyor. Ameliyat riskinin azaltılabilmesi için, beynin açılıp tohum gibi beynin üzerine serpilmesi veya bedene enjekte edilebilmesi gibi ihtimaller üzerinde duruluyor.

İnsan beyni böyle bilgisayara bağlanırsa, internetteki her şeyi otomatik olarak bilir, hızlıca en zor matematik işlemlerini yapar, sıradan insanların göremedikleri—kızılötesi gibi—ışınları görebilir, duyamadığı frekansları duyabilir, sadece 3 boyutlu olarak anlayabildiğimiz kâinatı çok boyutlu olarak idrak edebilir.

Yapay zeka ile desteklenen süperinsan beyinleri kâinatı çok boyutlu olarak kavrayabildiğinde ise şimdi bize imkânsız görünen pek çok şey kolay olacaktır. Örneğin, uzay yolculuğu çok ilerilere, belki kâinatın en ucuna kadar gidebilecektir.[10]

İnsanın beynine bir çip veya implant takmak için, onu daha başka ne ile ikna edebilirsiniz ki?

Böyle bir gelişme sizin zamanınızda olsa ve serbest bir şekilde yapılsa, siz de kendinize bir tane taktırmak ister misiniz? Peki ya çocuklarınız?

Hayal edin: 3. sınıftaki kızınızın sınıf arkadaşları direkt olarak Google ve bir hesap makinesine bağlılar. Zihinlerinden arkadaşlarına mesaj gönderip telepati ile birbirleri ve öğretmenleri ile konuşuyorlar. Kızınız sırasında oturup, dersin içeriğini öğrenmek ve bazı şeyleri eski sistemle ezberlemek zorunda. Ve tabi ki bu derece bir dezavantaj dolayısı ile hep geride kalıyor ve sanki ayrı bir dünyada yaşar gibi dışlanıyor. Öğretmen sizi toplantıya çağırıp, bir güncelleme yapmanın gerekliliğinden bahsetse, fikriniz değişir mi?

Çekirgeler ve Sığırcık Kuşları

Köpek balıkları,[11] böcekler[12] ve güvercinlere[13] yapılan implantlar ile bu canlıların hareketlerinin takip ve kontrol edilebildiği gösterildi.

Resimdeki maymun Neuralink'in beynine yerleştirdiği implant sayesinde, sadece düşünerek bir video oyununu oynayabiliyor: (Resim 12)

Bediüzzaman Hazretleri, kâinatın halifesi olan insanın, diğer canlıların istidat dillerini çözebilir ise, onları farklı görevlere yönlendirebileceğini söyler.[14] Bu görüşün, canlıların özellikleri ile ilgili ilimleri öğrenerek, ekosisteme fayda sağlayacak şekilde yetiştirilmeleri ile ilgili pek çok yönü olabilir. Örneğin, bazı bitkilerin genetik özellikleri, fayda ve zararları çalışılarak belli araziler ıslah edilebilir. Bal arısı,

Resim 12

ipek böceği ve güvercinler gibi canlılar insana hizmet eder. Bir gün istidat dilinin de üzerine, beyin implantları ile canlıların gerçek dillerini de anlayabilsek, ve onlara kendi derdimizi anlatabilsek, bu görevlendirmeler de çok farklı bir boyuta çıkacaktır. Bediüzzaman Hazretleri: "Çekirge âfetinin istilâsına karşı; çekirgeyi yemeden mahveden sığırcık kuşlarının dili bilinse ve harekâtı tanzim edilse, ne kadar faideli bir hizmette ücretsiz olarak istihdam edilebilir." diyerek kuşlardan bir örnek verir.

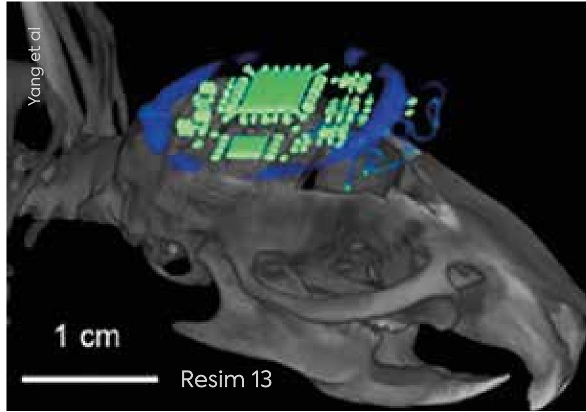
Bu satırlarla beraber, önündeki borudan muzlu sütünü içip, zihni ile bilgisayarı kontrol eden maymunu seyrederken düşünmeden edemiyorum: Keşke benim de bir tane maymuncuğum olsa... Erken kalkıp eşimin gömleğini ve pantolonunu ütülese, yüksek camlara tırmanıp korkmadan silse, misafirimiz geleceği zaman ben mutfakta ikramlarımı hazırlarken, o evi süpürse. Maymunlar bu hale getirilirse eminim benim küçük işlerimden daha önemli görevler yapacaklardır, fakat hayali durdurmak zor. Sonra korkunç başka bir düşünce aklıma geliyor: Ya bu implantlar insanlara takılıp, tüm hafızaları silinirse, düşünme yetenekleri ellerinden alınırsa ve sadece belli bir kesime hizmet için uzaktan kumanda ile hareket ettirilirse?..

Düşüncem Tamamen Bir Komplo Teorisi Sayılmaz

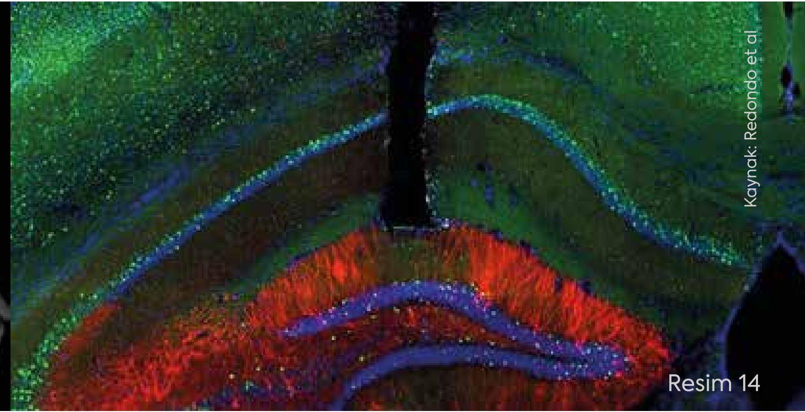
2019'da Rafael Yuste farelerin beyinlerinde, görme bölgesindeki bazı sinirleri aktive ederek, farenin davranışlarını kontrol edebilmeyi başardı.[15]

Deneyde hızlı lazer kullanılarak nöronlar harekete geçirilir. Karanlıktaki fare aslında hiçbir şey görmemesine rağmen, gördüğünü sanmakta ve buna bağlı olarak davranışları değişmektedir.

Benzer deneylerle, beyin aktivitelerini değiştirerek, hayvanların sosyal etkileşimlerini değiştirebilmenin mümkün olduğu,[16] canlının hiç yaşamadığı bir olayı, yaşamış gibi hafıza oluşturup, korku hissettirilebileceği,[17] hatta,

Resim 13

Resim 14

Bir fare beyninin büyütülmüş fotoğrafı. Üstte görülen siyah renkli fiberoptik kablo, kırmızı hafıza hücrelerinin açılıp kapatılması için kullanılıyor.

kötü hatıraların, güzel duygular uyandıran iyi hatıralarla değiştirilebileceği gösterildi.[18] Bugün fare beyninde yapılanın insan beyninde yapılması mümkün. (Resim 13)

Amerikan Savunma Bakanlığının 100 milyon $ bütçe ayırdığı "Beyin Girişimi"[19] adlı proje kapsamındaki bu ve benzeri RAM deneyleri ile, beynin farklı bölümlerinin uyarılması, beyin aktivitesinin deşifre, analiz ve kayıt edilebilmesi ve hafızanın kuvvetlendirilmesi hedefleniyor.

İlk önce savaşlarda beyni hasar gören askerler için başlatılmış RAM,[20] Alzheimer hastaları için büyük bir müjde olduğu kadar sıradan insanların da hiçbir şeyi unutmayan, çok zeki insanlar haline gelmeleri için olası bir yol. Fakat aynı zamanda, insanların hafızalarının değiştirilmesi, intikam duygularının tetiklenmesi, uzaktan kumanda ile idare edilmesi gibi işlere de kapı açıyor.

İnsanlar travma yapan hatıraları tekrar tekrar yaşadıkça hayatları yaşanmaz hale gelebiliyor. Bu yöntemler zamanla gelişir ve insanlar üzerinde yaygın uygulanabilir hale getirilirse pek çok insan faydalanmak isteyebilir. Fareler ve insanlarda beyindeki devreler birbirine çok benzese de işin bu evreye gelebilmesi için zamana ihtiyaç var.

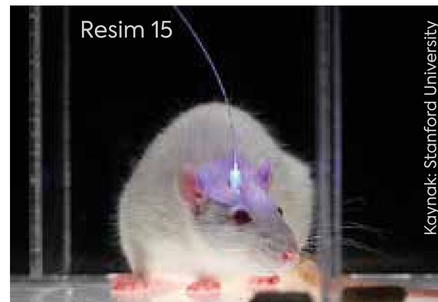
Hafızaların değiştirilebilmesi ise karşımıza ilginç etik sorular çıkartıyor: Eğer istenildiği gibi her kötü hatıra silinip yerine yenisi konsa, insan nasıl kimliğini korur? Nasıl kendisi olur? O tecrübelerin ona öğrettikleri boşa mı gider? (Resim 14-15)

İlginç bir vakada ise, ameliyatla beynine elektrotlar yerleştirilen 60 yaşındaki bir hasta, birdenbire, daha önce hiç ilgisi olmadığı halde, Johnny Cash adlı müzisyenin şarkılarını dinlemeye merak sarar. Bütün CD'lerini toplar ve bıkmadan usanmadan, sanki programlanmış gibi, sürekli onu dinler. Ta ki elektrotların pili bitene kadar. Elektrotlar iş görmediğinde birden Johnny Cash sevgisi geçer ve eski haline geri döner.[21]

Ortaya Çıkabilecek Başka Problemler

İnsanın beyninin içine yerleştiren bir cihaz aynı zamanda her türlü gizli duygu ve düşüncelerinin de ele geçirilmesi için direk bir kapı açılması anlamına geliyor. Bir yazılımı olan ve internete bağlanabilen her cihaz hacklenebilir ve açık edilebilir. Yeni kalp pillerinin hacklenebildiği biliniyor. Öyle ise beyin implantları için de aynı şeyi düşünmek mümkün.

Optogenetiks adlı teknikle üzerinde deney yapılan bir fare. Sinir hücreleri önce ışığa duyarlı bir protein ile etiketleniyor. Daha sonra lazer ışınları kullanılarak, nöronlar açılıp kapatılıyor.

Resim 15

İmplantlar sadece beyni okumaz, yapay zeka ile çalışıp kendileri de yazılım yapabilir. Başka bir değişle bizim için düşünebilir.

Beyin implantı olan bir insan, eğer implant bazı kararları etkiliyorsa, kararlarından ne kadarından sorumlu olacaktır. Bir insan sadece düşüncesiyle beyin implantı ile bir cihazı kontrol ettiği sırada, implant niyet edileni tam anlamaz ve cihaza yanlış bir komut verir ve yanlış bir şey olursa, sorumlu kim olacaktır? İnsan masum ise masumiyetini nasıl kanıtlayacaktır?

Onu da bir kenara bırakalım, implant olmadan, güncel hayatımıza bakalım. Telefonlar hep elimizde. Sürekli bizimle ilgili bilgiler yapay zeka tarafından toplanıyor. Bir yere gideceğimiz, bir alışveriş yapacağımız, hatta canımız sıkılınca ne yapacağımız ile ilgili sürekli bize bazı seçenekler veriliyor. Peki ne yapacağımızı ve ne seçeceğimizi, kendimiz düşünmeden, hep önümüze verilen bazı seçenekler içerisinden seçiyorsak, o günkü kararlarımızı %100 kendimiz verdik sayabilir miyiz, yoksa belli bir yüzdesi birileri tarafından kontrol mu ediliyor?

Anlattıklarımızın bazıları şu an zaten oluyor, bir kısmı ise çok uzak ve zor gibi görünse de, katedilen yolun, bu noktalara ulaşacağı tahmin edildiği için ünlü bilim organizasyonu Royal Society İngiltere'de milli bir inceleme ve araştırma başlatılmasını gerekli görmüş.[22]

Aynı etik sorunların tartışılması için kurulan Morningside Group da konu ile ilgili yeni kanun ve kurallar kullanılması üzerinde duruyor.[23]

Güvenlik ile ilgili nedenlerle izinlerin tamamen kaldırılması gerçekten hasta olup, ihtiyacı olanları mahrum bırakabilir. Bu nedenle bu gibi organizasyonlara çok ihtiyaç var. Gelişmelerin insanlara faydalı olmasını ümit ediyoruz.❖

NOT: Bu yazının kaynaklarına web sitemizdeki sayfasından ulaşabilirsiniz.

Su Gibi

MUAMMER ERKUL

Şimdi sen "su" olduğunu düşün. Su kadar özel, su kadar faydalı ve su kadar çok, tükenmez...

İnanıyorum ki gerçekten de öylesin.

Ama ister çeşmelerden dökül, ister göklerden yağ, ister nehirler dolusu ak; dibi olmayan bir kovayı dolduramazsın.

Yani seni dinlemeyenlere sesini duyuramazsın...

Unutma;

Daha çok bağırdığında daha çok dinlenmezsin...

Gürültünün parçası olursun sadece!..

Suyun yanında olanlar suyu en az içenlerdir. Çünkü; "su nasılsa burada, lüzum yok ki suyu kana kana içmeye" diye düşünürler...

Aynen, sesini sürekli duyanların seni dinlemedikleri gibi!

Ormandaki hiçbir hayvan, ırmağın gürültüler koparan yerinden su içmeye çalışmadı şimdiye kadar. Hepsi, hep sabahın en sakin anını bekledi; suyun durgun yerlerini bulabilmek için.

Gittiler ve sakin sakin ihtiyaçlarını giderdiler;

Onlar için en uygun olan, kendi istedikleri zamanda...

Sen, hep bir su olduğunu düşün.

Su gibi güzel, su gibi yararlı, su gibi vazgeçilmez...

Ve su gibi hayat kaynağı olduğunu düşün.

Ama su gibi yaşatıcı ol;

Su gibi yıkıcı, sürükleyici ve öldürücü değil!..

Sen bir su ol...

Ama rahmet ol;

Afet değil!

Su isen tarlalarını basma insanların, yuvalarını yıkma, ocaklarını söndürme;

Sana "felaket" denmesin!

Su isen bir bardağa sığabil ki;

Damarlara giresin!..

Su; Yüce Mevla'nın insanlar için yarattığı en büyük nimetlerden biri...

Unutma;

Ve suya benzediğini unutma.

Su gibi özel, su gibi güzel, su gibi faydalı, su gibi lüzumlu ve su gibi bitmez-tükenmez olduğunu da unutma.

Ayrıca su gibi sakin olabileceğin gibi, su gibi de "kıyametler" koparıcı olabileceğini unutma...

Unutma;

Senin işin rahmet olmak, afet değil!

Vadiler varken önünde ve ovalar varken, yayılabileceğin;

Küçük ırmaklara ayırabiliyorsan kendini ve bardaklara bölebiliyorsan, hayat verirsin çevrene.

Ve yaşayabilirsin dünya dönmesine devam ettiği müddetçe.

Yoksa hep duyulmayan, dinlenmeyen; korkulan ve kaçılan olursun seller, afetler gibi.

Tercih elindeydi hep ve hep de "senin" ellerinde olacak...

Ya tutmayı öğreneceksin dilini; veya hiç durmadan konuştuğun için, sadece bomboş ve anlamsız sesler çıkartan birisi olduğunu zannettireceksin çevrendeki insanlara!

Ama yapman gereken şu, değil mi?

Düşüneceksin ne zaman ne söyleyeceğini. Düşüneceksin kimin dinleyip dinlemediğini, kimin anlayıp anlamadığını. Düşüneceksin anlatmak istediklerinin ne kadarını anlatabildiğini... Hatta anlayanların anladıklarının da senin anlattıklarının ne kadarı olduğunu düşüneceksin...

Ve konuşmak için en uygun zamanı bekleyecek, en az ama en uygun kelimeleri seçmeye çalışacaksın...

Ahmak olmayan yolcuların, önceden aldıkları biletleri ceplerinde olduğu halde, saatlerini kontrol ederek, vakit yaklaştığında, vapurun kalkacağı iskelede hazır olmaları gibi, sen de fikrini bindireceğin kişinin "kıyıya yanaşmasını" bekleyeceksin!..

Demeyeceksin; "Ben canım isteyince giderim iskeleye, vapur da o saniyede gelmek zorunda!.."

Demeyeceksin; "Ben aklıma geleni aklıma geldiği biçimde söylerim. Karşımdaki de değil duymak, değil dinlemek, anlattığımdan bile fazlasını anlamak zorunda!.."

Keşke öyle olsaydı.

Keşke haklı olsaydın, ama maalesef değil...

Ağzını açıp "Şelaleden dökülen suyu" içmeye çalışan bir tavşan gördün mü hiç?..

Veya önüne çıkan ağaçları dahi sürükleyen bir selden susuzluk gidermeye uğraşan bir ceylan gördün mü?

Kaplanlar bile içebilmek için suyun durulmasını bekler;

Beyni olan her yaratık gibi!

Hadi... Sen şimdi "su olduğunu" düşün ve kendini "su gibi" hisset...

Su gibi özel, su gibi güzel, su gibi berrak, su gibi yararlı... Su gibi hayat kaynağı ve su gibi bitmez-tükenmez olduğunu hatırla...

Ama yine su gibi "bir küçük bardağın içine" sığdır ki kendini;

Girebilmeyi öğren insanların damarlarına.

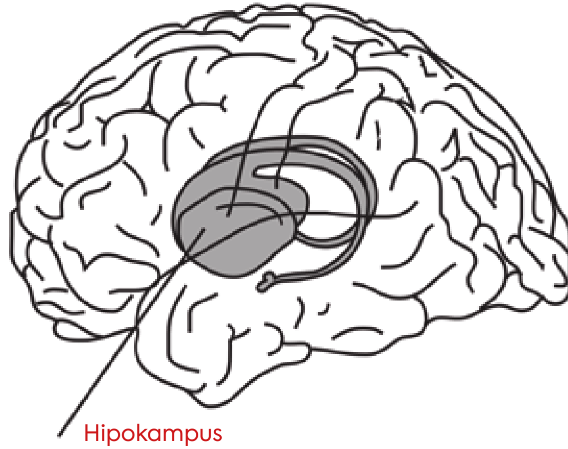

Hayat ver...

Vazgeçilmez ol! ❖

Hafızamızın Merkezi: Hipokampus

PROF. DR. SEFA SAYGILI

Hipokampus, beynimizin her iki yanında bulunan ve deniz atına benzer minik bir parçadır. Amigdala'nın hemen yanındadır. Hacmi sadece 3-3,5 cm3 kadardır. Bağımsız çalışmaz, öteki beyin bölgeleriyle sürekli iletişim halindedir.

Hipokampusun hem yapısının karmaşıklığı, hem de beyindeki birçok bölge ile yakın ilişkisi, fonksiyonlarının açıklanmasını güçleştirmektedir.

Sorumlu olduğu fonksiyonları çoktur: Yön bulma becerimizi sağlar, bilinçli olarak nerede, niçin ve nasıl bulunduğumuzu anlamamızda görev alır. Ama asıl kısa ve uzun süreli hafıza (bellek) hipokampusta olmaktadır. Yeni bilgilerin hafızaya yerleşmesinde çok kritik bir rol oynar. Hipokampusun zarar görmesi, depolanan bilgilerde bir sorun oluşturmaz. Ancak yeni bilgilerin girilmesini zorlaştırabilir. Hipokampus burada bir kargo şubesi gibi davranır. Bütün bilgileri kendinde toplar ve her bilgiyi önemlilik derecesine göre dağıtır.

Anıları daha uzun süre saklamak için, anılara ait bilgiler, önce, farklı kategorilere parçalandıkları hipokampustan geçmek zorundadır. Tüm anıları, beynin tek bir bölgesinde bir bant kaydı ya da hard disk gibi saklamak yerine, hipokampus bu parçaları çeşitli kortekslere yönlendirir.

Londra'da taksi şoförü olabilmek için şehrin bütün cadde ve sokaklarını, tarihî ve tanınmış binalarını bilmek zorunluluğu vardır. İşte bu sürücülerin deneyimlerinin fazlalığından dolayı hipokampuslarının daha büyümüş olduğu gösterilmiştir.

...

Bilinçli davranışlar beynin sinqulat girus ile hipokampus arasındaki etkileşimlerden kaynaklanır. Sinqulat girus, insan davranışlarını ortama göre değiştiren beynin vites kolu gibidir. Beynin aktarma istasyonudur. Dikkati kolayca değiştirerek, hayati seçeneklerin farkına vardırır. İnsanlar arası işbirliği ve dayanışmayı kolaylaştırır. İnsanları aşırı saplantılardan, gereksiz odaklanmalardan uzak tutar. Kişilere esnek, tutarlı bir davranış kazandırır. Düşünce ve davranışlarda değişimleri kolaylaştırır. Hayatımızdaki farklı ihtimalleri, seçenekleri görmemizi sağlamaya yardımcı olur.

Hipokampus'un hasar görmesi, hafıza bozukluğuna yol açar. Hipokampus, duyguların merkezi değil ama duyguların hafızasıdır. İnsanlar gerilimli, sıkıntılı ortamlardaki yaşantılarında hipokampus küçülmekte, öğrenmelerindeki verim ise düşmektedir. Bilinçleri,

hafızaları daralmaktadır. Kısacası stresli yaşam, hipokampusa zarar vermektedir.

...

Hipokampus, bilişsel melekelerimizin işleyişiyle de yakından ilgilidir. Çıkarıldığında hafıza yok olur. Yeni hatıra kayıtları ve öğrenmeler gerçekleşmez.

Alzheimer hastalığında beyinde ilk etkilenen yerlerden biridir. Bu sebeple hafıza ve yönelim bozuklukları, erken belirtiler olarak ortaya çıkar.

Yalnız şunu da belirtmeliyiz ki, beynin bilinen alanlarının kesin sınırları yoktur. Beynimiz son derece esnek çalışır. İnsan beyni kâinattaki en karmaşık ve mükemmel yapıdır. Aslında en küçük hücreye kadar bedenimizin her yönü muazzam ve harika şekilde yaratılmıştır. Ayrıca bir zamanlar adına 'basit hücre' denilen her hücre, henüz tamamen anlaşılmamış olan küçük birer canlı fabrikadır.

...

Kısacası hipokampus hafızanın, bilinçliliğin, farkındalığın merkezidir. Uzaysal yön bulmada da etkilidir. Gerçekten sağlam bir hipokampus olmaksızın insanların nerede olduklarını bilmesi ve gidecekleri yolu belirlemesi imkânsız hale gelmektedir.

Şu da var ki: Hipokampusla ilgili çok şey öğrendiysek de, hala iç işleyişini bilmediğimiz bir kara kutu gibi durmaktadır.

Gerçekten Rabbimiz bizleri aklın alamayacağı mükemmellikte yaratmıştır. İnsanı tanıdıkça hayranlığımız artıyor. Bu eseri Yaratan Allah'ı gereği gibi tanıyıp muhatap olana ve Ona itaat edene ne mutlu... ❖

Dinde Zorlama Olur mu?

PROF. DR. ALAADDİN BAŞAR

"Dinde ikrah (zorlama) yoktur."
(Bakara Suresi, 256)

Din ve zorlama kelimeleri, mantıken, bir arada düşünülemez. Zira zorla kabul ettirilen bir şeye din denmez, inanç denmez. Bir kişiye inançlı denilebilmesi için onun, bu inancını kendi iradesiyle kabul etmiş olması şarttır.

Bilindiği gibi insandaki fiiller ikiye ayrılıyor: Izdırarî ve ihtiyarî fiiller.

Izdırarî fiiller, kişinin kendi iradesi dışında, İlâhî iradeyle takdir edilen ve yine İlâhî kudretle yaratılan fiillerdir. Boyumuz, rengimiz, ırkımız, cinsiyetimiz bu gruba girerler. Bunların hiç birinin din kavramıyla doğrudan ilgisi yoktur. Bunlar, ne cenneti netice verirler, ne de cehennemi. Zira bunları kişi kendi iradesiyle tercih etmiş değildir.

Bir insana bir işi zorla yaptırdığınızda da durum aynıdır. Mesela, oruçlu bir kişinin elini kolunu bağlayıp, ağzını zorla açtırıp su içirseniz orucu bozulmaz.

Oruçluya zorla bir şeyler yedirmek orucu bozmadığı gibi, inançsız birisini zorla aç bırakmak da onu oruçlu yapmaz.

İhtiyarî fiillere gelince, bunlar kişinin kendi iradesini kullanarak, hiçbir baskıya maruz kalmaksızın kendi fikri, zevki, inancı doğrultusunda icra ettiği işlerdir.

Canlı türleri içinde sadece ikisi, ebedî saadet imtihanına tabi tutulmuşlardır; insanlar ve cinler. Bu iki türün ortak tarafı, her ikisine de kendi cüzi iradeleriyle hayrı yahut şerri seçme hakkının verilmiş olmasıdır. ❖

Allah'ın Boyası

SELİM GÜNDÜZALP

(Ey mü'minler! Deyiniz ki, bizim boyamız) Allah'ın boyasıdır. Allah'ın boyasından boyası daha güzel olan kim vardır? Ve bizler ancak ona ibadet edenleriz. (Bakara Suresi, 138. âyet meali)

Yaşıyorum!..

Sen yaşattığın için Allah'ım.

Bir aynayım ben; o kadar... Ayna kendisinde yansıyan ışığa ne kadar sahip çıkabilir ki?

Üstelik ayna olarak varlığımı da Sana borçluyum. Beni önce var ettin; tüm varlığımı armağan ettin; sonra da varlığından haberdar ettin...

Beni varlık âlemine misafirin ve muhatabın olarak çıkardın. Hayatı bir ışık gibi koydun içime. Hem bilinir, hem de bilir oldum verdiğin hayat ile...

Üstelik bir alacağım da yoktu. Sırf lütfundan, rahmetinden, cömertliğinden verdin.

Var olmak nur, hayat nur, nimetlerin nur, iman nur... Nur üstüne nur... Üzerime yaz güneşi doğmuş gibi...

Kulun olmak, Seni bilmek. Seni tanımak ne güzel Allah'ım... Seni anmak huzur, Senin yâdın coşku, Senin zikrin şifadır Allah'ım...

...

Bir çiçek gibi bezedin, renklendirdin.

Senin boyan gibisi var mı Allah'ım!..

Şekliyle, rengiyle, kokusuyla, Sana olan ihtiyacıyla, verdiğin can ile.. bir çiçeği yedi isminle boyadıysan, beni yetmişten fazla isminle boyadın, her an boyuyorsun... İsimlerinin en güzel tablosu insan; en güzel sanatlarını, en güzel boyalarını gösterdiğin eserin...

Güneşten mahrum kalan bir çiçek yaşayabilir mi!? Ben Sana daha çok muhtacım Allah'ım.

Güneşi bilmeyen çiçek rengini de bilemez. Ben Seni unutursam kendimi kaybederim... Seni unutursam solarım, insanlığım kurur...

...

Ruhum nuruna muhtaç; seni bilmek nurumdur benim.

Aklım seni tanımaya muhtaç; seni bilmeyen akıl, akıl değil ikab olur insana. Hayat azap olur; geçmişin kaybı, geleceğin endişeleri kalbini paramparça eder...

Zulüm karanlıktır.

En büyük karanlık, Seni unutan kalbin karanlığıdır. Öyle bir kalbin karanlığı, ne nimet bırakır, ne güzellik, ne hayır; her şeyi karartır. O kalbin karanlığı her şeyi anlamsızlığa, abesiyete atar. Böyle kararmış bir kalp, sahibinin hayatını karartır...

...

Kalp bu sevmek ister, sevildiğini bilmek ister. Bu kalbi; istekleri sonsuz, arzuları sınırsız bu kalbi; Seni bilmekten, Seni sevmekten, Sana sığınmaktan, Sana güvenmekten başka ne tatmin edebilir!?

Bu kalbe başka kim cevap verebilir!?

Kalbin ebedi arzularını, ihtiyaçlarını vermeye Senden başka kimin gücü yetebilir!..

Evet verdiğin cevaplar, tam da istediğim cevaplardır.

Midemin derdine, beklentisine en güzel nimetleriyle cevap veren Allah'ım; en büyük ihtiyacım olan yok olmamayı, ebedi yaşamayı isteyen kalbime de o müjdeyi vermişsin. Zaten sen bildirmeseydin bilir miydim ki isteyeyim!.. Sen tattırmasaydın hayatı, meftun mu olurdum ki bekleyeyim!.. Sen verdin, Sen gösterdin, Sen tattırdın; demek ki, vermek istiyorsun. Vermek istemeseydin, istemeyi vermezdin...

...

İman ne güzel nurdur. Güneş gibi, görülmeyenleri gösterir.

Allah'ın her ismi ayrı bir renktir hayata. Esmaü'l-Hüsna; en güzel isimler Allah'ındır.

Biz de en güzel isimlerimizi Rabbimizden, Onun o güzel isimlerinin tecellisinden alırız. Şafi' ismi doktoru güzelleştirir; Sani' ismi sanatkârı, mühendisi, zanaatkârı bir güzel insan yapar; Âlim ismi ilim sahibini güzelleştirir; Rahim ismi bir insanı anne yapar güzelleştirir... Güneşin ışığı üzerimize bereketlerle yağdığı gibi, bütün güzellikler de Allah'ın güzel isimlerinden hayatlarımıza yağar, hayatlarımızda güzellikler açtırır...

...

Güneş herkesi aydınlattığı gibi, tek tek her birimizi de aydınlatır.

Esmaü'l-Hüsna'nın tecellileri de böyledir. Mesela, rahmetin her insanda ayrı bir rengi vardır. Yüzünün farklı olmasından, kalbinin, aklının, duygularının, sesinin, parmak izine varana kadar her şeyinin farklı olması ne kadar büyük ve özel bir güzelliktir.

Rahmetin o benzersiz rengi hayatımıza hayat olur, renkler verir. Rahman, Rahim, Ehad, Samed, Kadir, Alim ve daha pek çok isimlerini görürüz bu güzelliklerin arkasında.

İşte Allah'ın boyasını kendi hayatında gören, şahit olan, muhatap olan bir müminin kalbi de Rabbine şükrüyle mukabele eder. Allah'ın en şerefli muhatabı, en câmi kulu olur.

...

Sadece dünya hayatıyla yetinenler renk körüdürler aslında: dünya beyaz, ölümle yokluk kara... Siyah beyaz hayatı olan, müminin ebediyete uzanan renkli dünyasını anlayamaz.

Onların hayat seviyesi, en nazenin, en sanatlı bir kuşa ancak mide seviyesinden bakan bir kedi kadardır. Sadece, başkasını yutmakla hayatta kalan zalim mücadelenin karanlık rengidir o seviyeden görünen...

...

Rabbimizin 'tamamladığı nur'u ile nurlanalım.

Kalbimizi, sanata bakıp Sani'i, nimete bakıp Mün'im'i, sebeplere bakıp Müessir-i Hakiki'yi gören bir kalp yapalım.

Allah'ın o en güzel boyasına, yine bize bahşettiği en güzel boya ile karşılık verelim: kendi ubudiyet boyamızla... ❖

Utangaç Ağaçlar

ELİF E. BAYRAKTAR

Ağaçların ard arda sıralandığı bir yolda ya da ormanda yürürken gökyüzüne baktığımızda, ağaçları birbirine geçmiş gibi görsek de aslında öyle değildir. Ağaçlar kendilerine adeta sınır çizerler ve birbirine değmezler. Bu gerçeği drone ile çekilmiş orman fotoğraflarında daha net görmek mümkündür.

Ağaçların kendilerine mahsus bir hafızaya sahip oldukları ve acıyı hissedebildikleri araştırmalarla desteklenmiş bilimsel bir gerçektir. Sosyal canlılar gibi birbirlerine saygı ve nezaket çerçevesinde büyüyorlar, diğer ağaçların sınırlarına taşıp onu taciz etmiyorlar. İşte söz ettiğim bu durum, 'Taç Utangaçlığı' olarak ifade ediliyor.

...

Taç utangaçlığı tanımı 1920'lerden bu yana bilimsel literatürde yer almış bir kavram. Ancak bu gerçeğin sebepleri sistematik olarak yakın bir zamanda araştırılmaya başlanmış.

Bu konudaki ilk makale bir mangrov ormanının gölgesinde otururken bu ilginç fenomene şahit olan Prof. Francis E Putz tarafından 1984 tarihinde yazılmış.

Taç utangaçlığı; okaliptüs, sıtka ladini, Japon karaçamı, lodgepole çam, siyah mangrov, karaağaç gibi bazı uzun bitki türlerinin en tepesindeki dallarının birbirine değmekten kaçınmasına deniyor. Bu olayın fizyolojik temeli kesin olarak belirli değilse de bilimsel açıdan dile getirilen birkaç muhtemel sebebi var:

Rüzgârlı coğrafyadaki ağaçlar, birbirine daha sık çarpıyor. Taç utangaçlığının sebeplerinden ilki, en tepedeki dalların aşınma ve çarpışmaların bir sonucu olarak kırılmalarının önüne geçmek olabilir.

Bir ağaç için güneş ışığı hayati bir öneme sahip. Yoğun gölgelik bir ormanda bu daha zor. Çünkü ağaç dalları üst üste geldiğinde gölge meydana getiriyor ve bu da onların güneşe erişimini zorlaştırıyor. Taç utangaçlığının bir diğer sebebi, güneş ışınları ile daha yoğun temasa duyulan ihtiyaç olabilir.

Taç utangaçlığı hakında ileri sürülen sebeplerinden biri de, ağaçlardaki böceklerin ve hastalıkların diğer ağaçlara geçmesini önlemek... Ağaçlar arasındaki mesafe, zararlı böceklerin ağaçtan ağaca geçişini zorlaştırıyor.

...

Taç utangaçlığının gerçek sebebi ve nasıl olduğu bilinmiyor. Ancak, hem ağaçlar hem orman ekosistemi açısından faydalı bu durumu ağaçların kendilerinin tasarlayıp uyguladıklarını söylemek elbette mantıksızlık olur. Gerçi her şeyi seküler, inançsız mantıkla açıklama derdinde olanlar, Allah'ın planlaması ve idaresiyle oluyor dememek için her türlü mantıksızlığı rahatça kabul ederler. Onlar aklın sınırlarını zorlasalar da kâinatta akılsız, hatta cansız varlıkların bir plan ve bir amaca yönelik faydalı hareket etmeleri gibi gerçekler, her şeyin üstünde iradesini, yönlendirmesini gösteren Allah'a işaret etmektedir.

Tabiatta gördüğümüz bu sınırlarına saygılı davranmayı, biz insanlar da toplumsal ilişkilerimizde uygulayabilsek keşke. İnsan da diğer kardeşi olan insanı kırmasa, özeline saygı duysa. Keşke insan insana gölge etmese. Keşke insan, kalbindeki hastalığı diğer insanlara bulaştırmasa. Keşke insan da özgürlüğünü edep sınırları içinde yaşasa ve kendi özgürlüğünün bir başkasının özgürlüğünün başladığı yerde bittiğini unutmasa. 'Utangaç ağaçlar' gibi birbirinin özel alanına müdahale etmeden ama bir arada, kendi sınırlarını bilerek, diğer insanlara zarar vermeden ama paylaşarak, "bir orman gibi kardeşçesine" yaşayabilse insan... ❖

HAZIR CEVAPLAR

HAZIRLAYAN: PINAR ÇAĞLAR

O HAYVANA NEDEN YOL VERDİN?

Ebu Hanife Hazretleri, üzerine doğru gelmekte olan bir hayvana yol vererek kenara çekildiğinde, yanındakiler şaşırarak, neden böyle yaptığını sorarlar. Ebu Hanife cevap verir:

"Onun boynuzları var; benim ise aklım..."

● ● ●

MUTLULUK İÇİN NE TAVSİYE EDERSİN?

Hz. Ali'ye (kv), huzurlu ve mutlu yaşayabilmek için tavsiyeleri sorulunca şöyle cevap verdi:

- Sırrını iki kimseden başkası bilmesin: sen ve Rabbin.

- Dünyada iki kişinin rızasını almakta hırslı ol: annen ve baban.

- Sıkıntı ve musibetlere karşı iki şey ile Rabbine sığın: sabır ve namaz.

- İki şeyden hiç korkma: rızık ve ecel. (Çünkü rızkın da canın da Rabbine emanet.)

- İki şeyi hiç hatırlama: başkasına yaptığın iyilik ve başkasından gördüğün kötülük.

- İki şeyi ise hiç unutma: Rabbini ve ölümü.

● ● ●

ÜZÜLME!..

Sultan Abdülaziz, bir sel felâketinde evi yıkılan vezirinin üzüntüsünü görünce:

"Sıkma tatlı canını," demiş. "Sudur bu, hem el yıkar, hem de ev..." ❖

Hayalin İçinden Öyküler

Tuhaf Bir Diyalog

HÜSEYİN BURAK UÇAR

Bekleme odasındayım.

"Çay, kahve ne içersiniz?" diye soruyor güler yüzlü asistan.

"Bir şey istemiyorum, teşekkür ederim. Belki daha sonra" diyorum hiç teklemeden. Fakat gizlemeye çalıştığım heyecanımın, açığa çıkmak için sesimden faydalanmasına engel olamıyorum.

"İnsan kaynakları müdürümüz bir toplantıya katıldı. Toplantısı bitince bu odaya gelecek. Sizi biraz daha bekleteceğiz" diyor.

Odada firmanın reklamını içeren büyük bir duvar saati var. Akrep ve yelkovan çok geçmeden biraz fazla beklediğimi fısıldıyorlar bana.

"Bu nasıl planlama, saat 10 dediniz 15 dakika erken geldim. Yarım saattir bekliyorum. Siz neden gecikiyorsunuz?" demek istiyorum, diyemiyorum. Çünkü, böyle zamanlarda sabretmek ve susmak gerektiğini ve bunu yapanın muradına eremeyeceğini söyleyen annem geliyor aklıma. İlkokul beşe kadar okumuş fakat o beş yılın her birinde bir üniversite bitirmiş birisidir benim annem.

Üstelik buraya gelirken hem bir sabır testinden geçmiş, hem de son otobüste tuhaf biri ile tuhaf bir diyalog yaşamıştım. Benim için ilginç bir yolculuk olmuştu. Zaten sabahın köründe yola çıkmış, üç vesait değiştirmiştim. Üstelik uzun süre ayakta kaldım. Ve o vasıtalarda gördüm ki, şehir kalabalıklaştıkça insanlar da kabalaşıyor. Kadın olmak da, gazi, yaşlı ya da hamile olmak da artık öncelik sebebi değil. Korkarım orada ölseniz bile ayakta durmak zorunda kalabilirsiniz.

Yolculardan çoğunun yüzlerinde hep gizli ve derin bir acının izlerini gördüm.

Ben tam, "adeta cehennem azabı çekiyorlar" diye düşünürken, bir soru ile irkildim: "Hazır mısınız?"

Bunu sol yanımda oturan adam sol kulağıma eğilerek ve sadece benim duyabileceğim şekilde söylemişti.

...

Tıklım tıklım bir otobüste uzun süre ayakta yolculuk yaptıktan sonra tam önünde beklediğim koltuk boşalınca oturmuştum bu adamın yanına.

Aslında aynı koltuğa daha önce iki kez oturma fırsatım olmuş fakat buna benden daha çok ihtiyacı olduğunu düşündüğüm kişilere vermiştim hakkımı.

Ayakta beklerken onu fark etmiştim. Orta yaşlarda bakımlı ve karizmatik bir adamdı. Yüzü genelde camdan tarafa dönüktü. Yanında oturan oldukça şişman ve rahat kadını rahatsız etmemek için özel bir çaba gösterdiği belli oluyordu.

Ben oturabileceğim halde hakkımı kendisine verdiğim bu kadın, bir ara yolumuz üstündeki bir mezarlığın önünden geçerken giriş kapısının üzerinde, büyük harflerle yazılmış "Her canlı ölümü tadacaktır" yazısını işaret ederek:

"Ne sinir bozucu bir yazı. Hangi akıllı yazmış ki bunu buraya" diye oldukça sesli bir şekilde söylenmişti.

O da kadına gayet tatlı bir ses tonu ile bunun sıradan bir söz olmadığını, bir ayet meali olduğunu söylemiş, hatta hangi surede geçtiğini de belirtmişti.

Kadın, "Ben ayete karşı değilim canım, buraya yazmalarına ne gerek var" diyerek cahilliğinden taviz vermemekte ısrar etmişti.

Adam bir ara, elindeki dosyayı uzun uzun incelemişti. Bir 'yönetici' havası vardı. Onu gözlemlediğimi fark etmemişti ya da ben öyle sanıyordum. Camın bir ayna vazifesi gördüğü zamanları değerlendirmiş olması da muhtemeldi.

Bu güne kadar birkaç mülakata girmiş, sonuç alamamıştım. Fakat bu sefer ümitliydim. Bunda, insan kaynakları yönetimi bölümünden iyi bir derece ile mezun olmamı tebrik etme nezaketini gösteren ve müsaitseniz sizinle yarın görüşmek istiyoruz diyen yetkilinin bana çok pozitif gelen sesi de etkili olmuştu.

Tam her şey yolunda gidiyor derken bu soru da neyin nesiydi şimdi?

Sanki bir mülakata katılacağımı biliyor ve soruyordu: "Hazır mısınız?"

Doğrusu uzun zamandır iş aradığımı, bulamadığımı, ailemin akrabalarımıza karşı mahcubiyetini, arkadaşlarım arasında bekar ve işsiz bir tek benim kaldığımı duymayan kalmamıştı.

Yoksa beni tanıyor muydu?..

Belki de bu adam düşünce okuyabilen, insan şekline girmiş bir uzaylıydı? Zaten kulaklarının büyüklüğü ve kaşlarının benzerliği bana Uzay Yolu filmlerinin Mr. Spock isimli karakterini hatırlatmıştı.

Düşüncelerin hızı ışık hızından hızlı olmalı, aynı anda onlarcası gelip geçiyordu çünkü. Bir tanesi bu adamın ölüm meleği olabileceğini söylüyordu. Bu otobüs birazdan üzerinden geçeceğimiz köprüden aşağı yuvarlanacaktı ve melek bana soruyordu:

"Hazır mısınız?"

Bu kısa sorunun uzun bir anlamı vardı elbette: Böyle bir hazırlık için ömrünü nerede harcadın, hangi amellerde bulundun, malını nerede kazandın ve nereye harcadın, vücudunu nerede tükettin?..

Hayır hazır değildim.

Hatalıydım, kusurluydum, eksiğim çoktu.

Modern zamanlardaydık ve hiç ölmeyecekmiş gibi yaşamak çok revaçtaydı. Fani olduğumuzu hatırlatan her şeyin üstü örtülüyordu. Ölüme hazırlanmak diye bir şey yoktu, bütün hayatımız hayata hazırlanmakla geçiyordu. Bir mezarlığın giriş kapısında bile "Her canlı ölümü tadacaktır" yazması, eleştiri konusu olabiliyordu.

Fakat şu an için kastedilen hazırlık tövbe etmek ve kelime-i şehadet getirmekse bunu hemen yapabilirdim.

Ya da ben melekleri karıştırmıştım. Bu bir iyilik meleği idi. Çektiğim onca sıkıntıya sabretmiştim. Çünkü anne sözü dinlemiştim ben:

"Sabret oğlum. İsyan etme, mükâfattan mahrum kalma."

Belki de bu gün o mükâfatı alacağım gündü.

Bu düşünceler aslında sadece birkaç saniyemi almıştı. Ben tam "Neden sordunuz?" diyecektim ki adam önce davrandı ve yerinden kalktı. Gülümseyerek:

"Müsaadenizle" dedi ve ekledi:

"Yine görüşeceğiz inşallah."

Sonra da çıkış kapısına doğru ilerleyip kalabalığa karıştı.

Bu arada gülümseyen hali ile bana daha da sevimli gelmişti doğrusu. Nedenini anlayamamış ve garip bulmuş olsam da, "Hazır mısınız?" sorusunun tedirginliğini bu sevimlilik biraz olsun hafifletmişti. Fakat "Yine görüşeceğiz inşaallah" demesi kafamı "yine" karıştırmıştı.

...

Bekleme odasındayım.

Mülakat saati 10:00 olarak bildirilmişti. Oysa saat 10:32.

Daha fazla beklememin ne kadar doğru olacağını sorgulamaya başlamıştım ki kapı açıldı.

Kendimi bir an bugünkü otobüste zannettim. Şaşkın bir halde ayağa kalktım. Çünkü

içeri giren kişi bugün bana "Hazır mısınız?" diye soran kişiydi. Bir an beklemekten sıkılıp hayallere fazla dalmış olmalıyım diye düşündüm. Fakat o sorusunu yine o güzel gülümsemesiyle ve bu sefer ismim ile birlikte tekrarladı: "Hazır mısınız Burak Bey?"

Ardından devam etti:

"Haklısınız," dedi.

"Bu tevafuk benim için de oldukça şaşırtıcı oldu. Öncelikle hoş geldiniz. Ben insan kaynakları müdürü Vedat. Buyurun oturun, ayakta kalmayın lütfen.

"Bu sabah küçük çocuğumun ateşi çok yükselince hastaneye acile gitmek zorunda kaldım. Normale döndü çok şükür. Kurumun servisine yetişemeyince otobüse bindim ve size rastladım. Elimdeki mülâkat yapılacaklar dosyasında sizin de bilgileriniz vardı ve resminizden sizi tanımıştım. Nasılsa kurumda görüşeceğiz diyerek ve biraz da latife olsun diye kimliğimi açıklamak istemedim. Bu nedenle yerimden erken kalktım. Benim geç gelmem nedeni ile genel müdürümüzle yaptığımız toplantıyı da geç yapmamız sizi bekletmeme neden oldu. Hakkınızı helal edin.

"Bu arada hem otobüsteki tavrınızı, hem burada gösterdiğiniz sabrı takdir ettiğimi söylemek isterim. Özgeçmişinizde yer alan bilgiler ve eğitim durumunuz da bizim için yeterli. Arkadaşlarım sizinle ayrıntıları görüşecek. Eğer şartları kabul ederseniz, hazırlıkları tamamlayıp birkaç gün sonra işe başlayabilirsiniz. Hayırlı olsun."

Bu güzel sonucun tadına varamayacak kadar şaşkındım. Sadece "Teşekkür ederim" diyebildim.

O an Vedat Bey'in kimliğinin açığa çıkmış olduğunu düşünüyordum. Otobüs köprüden aşağı yuvarlanmamıştı ve kulakları da bana artık o kadar büyük görünmüyordu. Geriye diğer ihtimal kalıyordu: O bir iyilik meleği idi.

Bir hafta sonra insan kaynakları bölümünde işe başlayıp, bir süre çalıştıktan sonra görecektim ki, gerçek bambaşkaydı. O sadece bir insandı. Hem çok başarılı, hem mütevazi, hem de fani olduğunu unutmamış iyi bir insan...❖

Balzac'ın Kırık Elleri

DOÇ. DR. RASİM SOYLU

Yandaki fotoğrafta Rodin, atölyesinde Balzac heykelini yontarken

Rodin, 19. Yüzyılda yaşamış bir Fransız heykeltıraştır. Bütün dünya onu ünlü eseri "Düşünen Adam" heykeli ile tanır. Hatta bizim, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde bunun bir benzeri vardır. Buna gönderme yaparak, 28 Şubat baskı dönemini eleştiren bir kapak yapmıştı dergimiz; merhum Selahaddin Şimşek'in sözü şöyle idi: "Heykeli tımarhaneye, kendisi hapishaneye konulan bir ülkede 'düşünen adam' nasıl yetişsin!.."

...

Rodin, Fransız Edebiyatçılar Birliği'nin ısrarıyla bir Balzac heykeli siparişi alır. Ancak üzerinde kocaman bir palto olan Balzac heykeli o dönemde bayağı eleştirilir ve tartışma konusu olur. Çünkü sanatta yeni bir ayrışma dönemine girilmektedir. Resim ve heykeli fotoğraf gibi gerçekçi yapmayı savunan klasikler ile bunu zaten yeni icad edilen fotoğraf makinesi yapıyor biz kendi izlenimlerimizi yapalım diyen modern sanat taraftarlarının tartışmaları tam da Rodin'in dönemidir.

...

Macar yazar Lajos Egri'nin 'Piyes Yazma Sanatı' kitabında Rodin'in Balzac heykeli ile ilgili şöyle bir hikaye anlatılır:

Uzun geceler boyu çalışan Rodin, Balzac heykelini tamamladığında sabah yeni olmaktadır. Büyük bir başyapıt yaptığını hisseden Rodin, koşarak bir öğrencisini uyandırır ve onu atölyesine davet eder. Atölyeye gelen öğrenci gözlerini ovuşturarak "Aman Allahım" der, "Böyle muhteşem elleri ilk defa görüyorum."

Rodin şaşırır ve koşarak başka bir öğrencisini çağırır. Heykele bakan öğrencisi "Muhteşem olmuş üstad!.." der, "Bu kadar güzel elleri ancak Allah yaratır" der.

Rodin hırsla başka bir öğrenci daha çağırır. O da heykeli şöyle bir inceledikten sonra "Tebrikler üstadım; başka hiçbir şey yapmasanız bile bu eller sizi sanat dünyasında ölümsüz kılacak" der.

Herkesin ellere odaklanmasını ve heykelin diğer detaylarının gölgede kalmasına sinirlenen Rodin, kenarda duran balyozu kaptığı gibi heykele hücum eder. Öğrencileri böyle bir şaheserin kırılmasını engellemek için Rodin'in üzerine atılsalar da bir vuruşta heykelin ellerini parçalar.

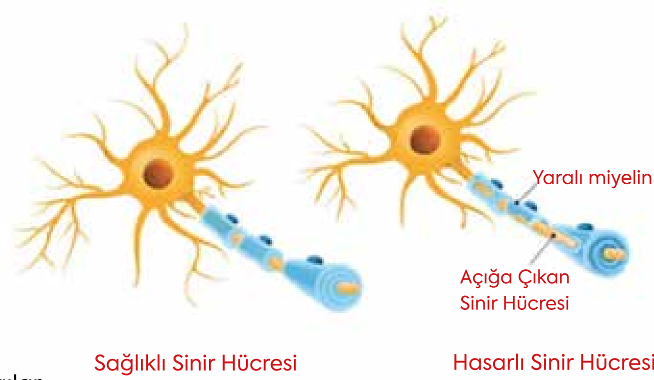
Öğrencilerinin hâlâ şaşkın şaşkın baktığını gören Rodin bağırır: "Aptallar! Ben bu elleri kendilerini ön plana çıkartarak eserin bütünündeki birliği bozdukları için parçaladım. Bu halleriyle bir sanat eserinde görünen estetik ve ustalığı değil, sadece kendilerini gösteriyorlardı. Şunu hiç aklınızdan çıkarmayın: Sanatlı bir eser sadece sanatkârının ustalığına işaret eder." ❖

Rodin'in elsiz Balzac heykeli

Bağışıklık Sistemimiz Bozulursa?

PROF. DR. METİN BÜLBÜL

Bağışıklık sistemi, vücudumuzda olmaması gereken zararlı mikroplar ve diğer ajanlarla savaşır. Ancak bazen ters giden metabolik yollar sonucu kendi dokusunu sanki bir tehditmiş gibi algılar ve sağlıklı dokuya saldırır.

Bağışıklık Sisteminin Bu Etkisi Nereden Kaynaklanır?

Bilimsel çalışmalar, bağışıklık sisteminde herhangi bir bozukluğun olabilmesi için iki şeyin olması gerektiğini göstermektedir: İlk olarak, ebeveynlerin birinden hastalık genleri alma ihtimali. İkincisi ise, bulunulan ortamdan bir virüs veya benzer bir ajan tarafından tetiklenme olayı.

Romatoid Artrit (Eklem Romatizması)

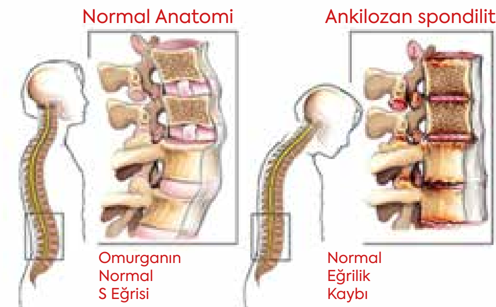
Bu bağışıklık sistemi bozukluğu, eklemleri etkiler ve şişlik ve ağrıya neden olur. Zamanla iltihaplanma kıkırdaklara ve kemiklere zarar verebilir ve onları hareket ettiremeyecek duruma gelebilir. Bu hastalık ayrıca kalp ve akciğerlerde sorunlara neden olabilir. İlaçlar, semptomları azaltmaya yardımcı olabilir ve hastalığı yavaşlatabilir. Son zamanlarda alternatif tıp çalışmalarında, zencefilin öksürük, soğuk algınlığı ve nezle tedavisinde yararlı etkileri muhtemelen bitkinin bağışıklık artırıcı özellikleriyle bağlantılı olduğu bulunmuş ve bağışıklık sistemi hastalıklarını tedavi etmek için tedaviye yardımcı ajan olarak değişik zencefil ekstreleri çoklukla kullanılmıştır.

Ankilozan Spondilit (Eklem Tutulması)

Bu hastalık türü çoğunlukla omurgayı etkiler, fakat aynı zamanda göğüs, boyun, kalçalar ve dizlerde de olabilir. Ağrı, sertlik ve tutulmalara sebep olabilir. Bu hastalıkta; kemikler birleşerek, bu bölgelerin hareket etme yeteneği azalır ve organ sağlığını ciddi şekilde etkiler. Tedavi, bağışık baskılayıcı ve steroid yapısındaki ilaçlarla birlikte belirli esneme ve egzersizler ile yapılır.

Tip 1 Diyabet (Şeker Hastalığı)

Bu, genellikle çocuklarda veya gençlerde görüldüğü için Genç Diyabeti olarak bilinir. Bağışıklık sistemi, pankreastan salgılanan insülin hormonunu sentezleyen hücreleri öldürdüğünde ortaya çıkar. Tip 1'de, her zaman yüksek kan glukoz oranına sahip olabiliriz, bunu ancak kan şekeri seviyemizi izleyerek ve ihtiyacımız olan insülini alarak kan glikozunu yönetebiliriz. Bu hastalığın tedavisinde kan şeker düzeyini düşürücü ilaçlar ve insülin kullanıldığı gibi, kan şeker seviyesini düşürmeye yardımcı olarak üzüm çekirdeği (antosiyanidinler) ve zeytin yaprağı (oleuropoin) gibi ajanları bulunduran ekstreler çoklukla kullanılırlar.

Multiple Skleroz (MS) (Çoklu Beyin Hasarı)

Multiple Skleroz (MS) hastalarında, vücudun savunması tekler ve merkezî sinir sistemine zarar veren iltihaplara neden olur. Beyinden, vücudun diğer bölgelerine sinir sinyalleri taşıyan ağ boyunca bir bozulma olur. Bu da ağrıya, hareket ve denge sorunlarına ve güçsüzlüğe neden olur. İlaçlar belirtileri azaltmaya yardımcı olabilir ve hastalığı yavaşlatabilir. Ayrıca zerdeçal, zencefil, deve dikeni ve sarı kantaron gibi bazı bitki ekstreleri; yüksek GABA-T, ksantin oksidaz ve lipit peroksit seviyelerini düşürdüklerinden, beyin hasarını azaltmaya yardımcı olarak kullanılırlar.

İltihaplı Bağırsak Hastalığı (IBD)

Crohn hastalığı ve ülseratif kolit (UC), İltihaplı Bağırsak Hastalığı türleridir. Vücudun savunma sistemi, bağırsaklara saldırarak; iltihaplanmaya, karın ağrısına ve kanamaya sebep olur. Tedavi için, bağışıklık baskılayıcı ilaçlar kullanılır. Ameliyat da başka bir seçenektir. Alternatif tedavide ise, zerdeçal ve karahindiba ekstreleri iltihaplı bağırsak hastalığının önlenmesinde ve tedavisinde yardımcı olarak kullanılmaktadır.

Lupus

Bu hastalık vücudun birçok bölgesini aynı anda etkileyebilir. Semptomlar eklem ağrısı, ışığa duyarlılık, böbrek sorunları ve çok yorgun olma şeklinde ortaya çıkar. Ayrıca yanaklarda ve burunda kızarıklıklar olabilir. Steroid olmayan iltihap giderici ilaçlar (NSAID'ler) ve steroidler kendini daha iyi hissetmeye yardımcı olabilir ve hastalığı modifiye eden antiromatizmal ilaçlar kötüleşmeyi önleyebilir.

Addison Hastalığı

Adrenal bezler, böbreklerimizin üzerinde yer alır. Bağışıklık sistemi, onlara saldırıp zarar verdiğinde, bu organlar adrenal hormonlarını yeterince üretemezler. Bu durumda, vücudumuz yiyecekleri yakıta dönüştürmek ve kan basıncını sabit tutmak gibi önemli hayati faaliyetlerde sorun yaşayabilir. Addison hastalığı, yorgunluk ve etraflarındaki alanlardan daha koyu olan cilt lekelerini içerebilir. Bunu tedavi etmek için, üretilemeyen hormonları yerine koymak için ilaç desteğine ihtiyaç vardır.

Hashimoto Hastalığı

Tiroid bezi, gereken hormonları yeterince üretemezse, kronik lenfositik tiroidit olarak da adlandırılan bu hastalık ortaya çıkar. Kilo alma, normalden daha yorgun olma, soğuğa karşı hassas olma ve saçların dökülmesi gibi belirtilere neden olabilir. Boğazın ön tarafının şiştiği veya yüzün şiş olduğu görülebilir. İlaçlar, bu hormonların yerini alabilir ve semptomları hafifletebilir.

Sedef Hastalığı

Bu hastalık, vücudun savunması iltihaplanmayı tetiklediğinde ve cilt hücrelerinin çok hızlı büyümesi ile başlar. Bu da, kaşıntılı veya ağrılı kalın kırmızı lekelere neden olur. Belirtileri hafifleten kremler, ultraviyole ışık veya bağışıklık sistemini baskılayan ilaçlarla tedavi edilebilir. Hastalar üzerinde yapılan çok sayıda bilimsel çalışma ile zerdeçal ekstresi kullanımının da egzama, deri sertleşmesi, sedef hastalığı ve cilt kanseri gibi çeşitli cilt hastalıklarında tedaviye yardımcı olduğu gösterilmiştir.

...

Bu ve bunun gibi bağışıklık sistemi hastalıklarının çoğu yüzde yüz tedavisi mümkün olmayan hastalıklardır ve bu yönüyle bizleri ümitsizliğe düşürebilir. Fakat manevi tarafı ve bize kazandırdıkları düşünülürse, hastalıklar bize tamamen dert değil, belki bir nevi dermandır. Çünkü ömür bir sermayedir, gidiyor. Meyvesi bulunmazsa hayat boşu boşuna gider. Hem rahat ve gafletle olsa pek çabuk gidiyor. Hastalık ise, bizim ömür sermayemizi büyük kârlarla meyveli hale getiriyor... Bu bakış açısıyla hastalıkların, bizim için sayısız kazançlara sebep olduğunu düşünmek ve daha ağır hastaları hatırlayıp halimiz için Allah'a şükretmek durumundayız. Maddi ve manevi sağlıklı bir hayat dileklerimle...❖

Küçük Derviş

GAMZE KOÇ

Karşıdan karşıya geçirilmek ister gibi bir hali yoktu. Zaten elini tutmak istesem eli de yoktu. Kimseden yardım istememişti. Bana da bir şey demedi esasen. Ama ben bir şey demedi diye onu yolun ortasında öylece bırakamazdım ki. Önce son model iki tekerlekli aracımı kenara park ettim. Arkasına geçip bir süre izleyeyim şunu dedim.

Hava güneşli gibi görünse de ısıran bir soğuk vardı. Beklemeye koyulunca mühim bir iş yaptığımı düşündüğümden olsa gerek üşüdüğümü de hissetmedim. Yoldan gelip geçenler sabahın bu saatinde deli midir nedir, bu kadının bu yolun kenarında ne işi var deseler ne derim diye düşünmek bile gelmemişti aklıma. Onu sağ salim karşıya geçirene kadar şuradan şuraya gitmem diye kimsenin duymadığı bir yemin etmiş gibiydim.

Önce işe gitmeye hazırlanan daha afyonu patlamamış olduğu her halinden belli olan orta yaş üstü bir amcayı gördüm arabasına binerken. Göz göze gelecek kadar yakın değildik ama günün o ilk saatlerinde orada öylece heykel gibi duran beni gördüğüne adım gibi emindim. Anlam veremedi önce. Aracının bulunduğu yöne bakılırsa benimle onun bulunduğu yolu kullanacaktı. Anladım. Motor sesini duyar duymaz ürktü. Yavaşça yanına eğildim "Korkma sen devam et, ben burdayım kimse aracını senin üstüne süremez" dedim. Duymuş mudur sanmam çünkü sağır olduğunu biliyorum. Ne demeye konuştum. Bilmem. Bazen iyiliğin sesini duymak ister ya insan demek bana o iyi geldi.

Adam her sabahki gözü kapalı ezbere bildiği yoldan geçerken egzozu bağırtmadan sakince sürdü aracı. Gaza basıp yanımızdan bir rüzgâr gibi de geçebilirdi. Belki her sabah herkesin yaptığı gibi o da öyle yapıyordu bir şeylere yetişmek için. Usulca penceresini açtı, bir yandan direksiyon hâkimiyetini sağlayıp bir yandan da başını dışarı sarkıtıp büyük bir titizlikle tekerleğin geçebileceği yeri denk getirmeye çalışıyordu. Yavaşladı yavaşladı ve bize bakıp gülümseyip sakince geçip gitti. Ben bu tebessümü, bir büyüğüme hürmet eder gibi, gönderilen bir selâmı yerine iletir gibi aldım başımın üstüne koydum.

Yolun daha çok başındaydık saate baktım. Bir yerlere geç kalacağım korkusuyla değil. Bu kez zamanı ölçen ben olmak istediğim için. Kimler ve neler için ziyan ettigim saatlerin yanında burada harcayacağım her dakika daha kıymetli geldi gözüme.

Daha iki adım ancak ilerleyebilmiştik. Evdekiler kahvaltıya bekliyordu, unuttum. Üstelik ekmek alacaktım o da çıkmıştı aklımdan. Hadi biraz daha hızlan diye zorlayamazdım onu, bu çabasına büyük saygısızlık olurdu. Yoksa ne olacak tüy kadar hafif, alıp iki yanından karşı tarafa koyuvermem saniyelik meseleydi ama birden o mini minnacık haliyle karşıma dikilip "Oldu mu şimdi yaptığın, ben bilmiyor muyum yani gitmeyi!" diyecek sandım.

Şu 10-15 adımlık mesafesi bana takdire şayan ulvi bir yolculuk gibi geldi. Bir saygı duruşu edasıyla onun mücadelesini seyretmek hoşuma gitmeye başlamıştı. Daha fazla şeyler yapmak istedim. Çılgınlıksa çılgınlık. Hem kim sorsa izah edebilirdim. Belki kimsenin umurunda bile olmazdı. Belki de birileri etrafına bakmaya zaman ayırır da benimle birlikte bekler, bana yardım ederdi. Belki kendi hızına bir virgül koyduğu için kendine yardım etmiş olurdu. Kim bilir?

Hızlı gelen bir aracın altında kalacak, zarar görecek diye bekçi gibi beklemekten; bir aşık gibi ardından hayran hayran bakmaktan başka şeyler de yapabilmeliydim.

Yolun her iki tarafını kapatma fikri aklıma yattı. Ama nasıl? Önce yolun bir başına bisikletimi koydum gören başka bir sokağı kullansın, yol mu yok!.. Sonra karşı binanın tadilatı için bırakılmış turuncu dubalardan birini alıp onu da yolun diğer tarafına koydum. Oldu bitti. Öfkeli araçların sabırsız şoförleri bizi görür görmez hemen bir yan sokağı kullanmayı tercih etti. Belli ki bir şey olup olmadığını merak edecek kadar önemli bulmadılar manzarayı.

Sonra yanına gidip her şeyin yolunda olup olmadığına baktım. Her şeyden bihaber hala yavaş yavaş yolun karşı tarafına geçmeye devam ettiğini görünce yaptığım iş daha bi anlamlı geldi. Her şeyin bu kadar hızlı aktığı hayatın curcunasında onun yavaşlığı nedense ruhuma ilaç gibi geldi.

Saate ikinci kez baktım tam tamına kırkbeş dakika geçmişti. Kırk beş dakika...

Neden bu kadar geç kaldığımı soran olursa büyük kabuklu bir salyangozu karşıdan karşıya geçirdiğimi söylerim. Kabuğunda dönen dünyayı gördüğüm bir yorgun salyangoz vardı derim. Koca evini sırtında taşıyan kira derdiyle uğraşmayan biri ayağıyla üzerine basmadığı sürece kendi yükünün altında ezilmeden yavaşça yaşamaya çalışan bir salyangoz gördüğümü anlatırım onlara.

Yavaşlamanın başa bela olduğu bu hikâyede, soran olursa, ayaklar altında basılıp tüm ezilenlere sahip çıkmak ister gibi bir salyangozun asil yolculuğuna eşlik ettim derim. Hızlı olmanın bir halta yaramadığı şu hayatta yavaşlıkta buldum sükûneti derim.

Ölümün ansızın gelip çatmasından korkmayan, ölümden insanlar gibi köşe bucak kaçmayan salyangozlarda yüce bir şeyler bulduğumu söylerim.

Dalga geçecek olanlara da salyangoz demem de cübbesi kendinden menkul bir küçük derviş, bir küçük kırk uyur der geçerim.❖

Anamın Elleri

HALİL GÜLENÇ

Rahman'ın üzerimdeki gölgesi,
Anamın güzel elleridir.

O eller ki efsunludur,
Derinlere nüfuz eder...
Okşadı mı saçlarımı
Yüreğime değer.

Bazen açılırlar semaya dua dua
Melekler nur bırakır avuçlarına.
Yed-i Beyza misali ışıklar saçar,
Gönlümdeki karanlığa...

İlahi kelimelerin meskenidir elleri,
Sübhanallah, Elhamdülillah, Allahu-ekber
Seksek oynayan çocuklar gibi zikirler,
Parmağından parmağına seker...❖

PROF. DR. OSMAN ÇAKMAK İLE SÖYLEŞİ YAPTIK

İbni Sina'ları, Biruni̇̂'leri ve Heysem'leri, Farabî'leri Tekrar Nasıl Yetiştiririz?

SÖYLEŞİ: SELÇUK YILDIRIM

Bu sayımızdaki söyleşimizde, Osman Çakmak hocamız ile Yaratılış Kongresi için hazırladığı sunumu hakkında konuştuk.

Hocam, şu soruyla başlayalım: Yaratılış konusu evrimi hatıra getiriyor. Kısa da olsa evrim konusunu ele alalım. Evrimi tartışmalı hâle getiren nedir?

Evrimi esas tartışmalı hâle getiren, onun evolüsyon karşılığı olarak kullanılmasındadır. Evrim bir türden bir başka türün ve dolayısıyla bu yolla, insan da dâhil bütün canlıların, silsile halinde birbirinden tesadüfen ve tabiatın eseri olarak ve gittikçe mükemmelleşerek ortaya çıktığını ifade eder. Bu görüş maddeyi ilahlaştırır. Bilimsel platformdan çıkararak ideolojilere âlet eder. Bu yüzden evrim teorisi bilimsel bir teori olmaktan uzaktır. Darwinizm ve daha geniş manasıyla Evrim Teorisi, felsefî değerlendirmelerden, yorumlardan ibaret kalmaktadır. Bir kere takip ettiği metot bakımından bilim kriterlerine ve kurallarına uymaz. Ortada bir takım zorlamalar ve kılıfına uydurmalar var. Konu tabu, hatta bir tür "din" haline getirilmiştir ve herkesin bu dine biat etmesi istenmektedir. Etmeyen bilim adamlarının "aforoz edildiğine" şahit oluyoruz.

Hâlbuki bilimsel bilgi kendine has metotlara sahiptir. Bilimsel bilgi, bir sistem dahilinde gelişir. Tutarlılık, denetlenebilirlik, objektiflik ve nedensellik gibi özelliklere sahip olması gerekir.

Birçok fen bilimi gibi modern tıp biliminin de arka plandaki felsefesinin özü, her şeyin kör tesadüfler zinciri ve rastlantılar sonucu oluştuğunu öngörmektedir. Bu aslında bilim kılıfı geçirilmiş sistematik bir felsefî görüştür. Evrim ve evolüsyon gerekçe gösterilerek felsefî yorumlar "bilimsel bilgi" gibi dayatılıyor. Böylece sistemli, tutarlı ve objektif olması gereken bilim amacından saptırılıyor.

Bu kongrelere katılan yüzlerce bilim adamı, bilimin, gözleme ve deneye dayalı olaylarını incelerken, tamamen objektif olunması, ideolojik görüşü savunma gayesinin içine girilmemesi gerektiği konusunu yüksek sesle dile getiriyorlar. Bu toplantılarla yetkililere de verilen mesajlar var mı? Onlardan ne isteniyor?

Bu seslere kulak vermemiz lazım. Geleceğimiz ve neslimizi kurtarmamız bu sese kulak vermeye bağlı. Niçin sesleniyorlar bu bilim adamları? Çünkü dışarıdan ithal/kopya müfredatta eşyanın/varlığın sır ve hikmeti gizleniyor, yerine rastgelelik konuluyor. O yüzden okul kitaplarından başlamak üzere her türlü yazılı, sesli ve görüntülü yayın, bizi, "gafil" bir nazarla kâinata bakmaya şartlandırmaktadır. Bilginin mekanik boyuttan malumat tek boyutlu açıklamaya bürünmesi ile eğitimin içi boşalıyor. Bilgi, hikmete ve hakikate ulaşma vasıtası olmaktan çıkıyor. Sadece sınav için geçme aracı haline geliyor. Daha vahimi, ilimden irfana ve marifete giden yollar kapanınca okullar eğriliklerin öğrenildiği, ahlaki yozlaşmanın mekânları halini alıyor.

Yaratılış Kongrelerinde konuşmacılar ne talep ediyorlar tam olarak?

Bu kongrelerde konuşmacılar eğitimin kimliğe kavuşmasını, ders kitaplarının bilimsel muhtevaya ve derinliğe kavuşturulmasını talep ediyorlar. Bu kongrelerde bilimin materyalizmin ve ateizmin "malı" olmadığı anlatılıyor. Bu toplantılarda din ile bilimin birbirinin muhalifi değil, birbirine destek ve güç verdiği anlatılıyor.

Bu kongrelerde anlatılanları şöyle de özetleyebiliriz: Fen eğitiminin temel bir gayesi, insanı aldığı eğitim sonucunda kendisi için yaratıldığı ve tasarlandığı belli olan tabiatı doğru anlamaya vasıta olmaktır. İnsan her şeyden önce kâinat kitabının bir okuru haline gelmelidir. Zaten Kuran'ın ilk emri "oku"dur. (Alak Suresi, 1) Hak din ile bilimin maksatları birleşmektedir. Fen bilimleri Allah'a ve inanca ait gerçekleri tanımanın aracı olmalıdır. Bilim; tekniğe, mesleğe ve hayata dair sorulara cevap ürettiği kadar, dinî hakikatleri anlamaya, insanın görüş alanını genişletmeye de hizmet etmekle mükelleftir. Bilimler, inanca, dinî ve kültürel hayata dair sorulara cevap verdiği ve çözüm ürettiği ölçüde anlam kazanmakta, faydalı hale gelmektedir.

Yani bu kongrelerde bilim adamları şunu istiyorlar: Tabiatta her zaman şahit olduğumuz yardımlaşma, temizlik, iktisat, adalet ve denge, yüksek nizam ve düzen, sanatlı ve hikmetli yaratılış gibi hakikatler ders kitaplarında ana müfredat konuları haline gelmelidir. Bu hakikatlerin ders kitaplarına yansıması ile öğrenci "tabiatı" bir kitap gibi okumayı öğrenecektir. "Yeryüzü âyetleri"ni okumayı öğrenen öğrencinin maneviyat dünyasında adı geçen hakikatler aynı zamanda ahlak ve meziyet olarak belirecektir. Yaratılanı Yaratandan ötürü sevme duygusu inkişaf edecek; böylece sözde değil özde, kendisine ve çevreye/canlıya saygılı insan modeli ortaya çıkacaktır. Yaratılışta, adalet, hayır, yardımlaşma, güzellik ve mükemmelliğin esas olduğunu ön gören tevhidî bir bilim felsefesi hükmettiği takdirde, araştırmalar bu mükemmel mekanizmanın sırlarını ve inceliklerini keşfetmeye odaklanacak ve insan^, kemâlâtın ve marifetullahın önü açılacaktır.

Yaratılış Kongrelerinde neyin amaçlandığı konusunda önemli bilgiler verdiniz. Müsaadenizle konu ile bağlantılı başka bir konuya geçmek istiyorum. Ders kitapları konusunda burada bahsetmeye değer çalışmalar oldu mu?

Oldu evet. 2013 yılında yaptığımız çalıştay sonrası konu iyice sahiplenildi. Muhtelif illerde/merkezlerde çalışmalar başlatıldı. Mesela onlardan birisi Dr. Şaban Odabaş başkanlığında bir vakıf bünyesinde sürdürülen çalışmalar, Profesör hocalarımız Âdem Tatlı, İsmail Kocaçalışkan, Fatih Satıl, Ali Alaş ve benim de içinde bulunduğum bir ekip bu çalışmaları organize etmeye çalışıyor. Biyoloji ve fen bilgisi kitapları neşredildi. Hayat Bilgisi kitapları bugünlerde neşredilecek. Planlanmış ve süregiden çalışmalar var.

Ateizm ve deizm gibi akımların yaygınlaşması, kimliksizlik ve özenti hastalığının kaynağı, ithal Milli Eğitim Sistemi ve müfredat ile ilgili olduğu aydınlarımız arasında tartışılmaktadır. Bu kongrelerde ve çalıştaylarda ülkemizdeki eğitim yapısı hakkında değerlendirmeler ve çözüme yönelik çalışmalar oluyor mu?

Kongrelerde sunumların önemli bir bölümünü, milli ve yerli kendi modellerimizin hayata geçirilmesi konusu teşkil ediliyor. Bu sunumlarda taklitçiliğimizin faturası dile getiriliyor ve bir an evvel kendi yerli eğitim modellerimize geçilmesi talep ediliyor. Eğitim ithal edilmemeliydi ama edildi. Eğitim ithal edilirse topluma yabancı kimliksiz insan türeyiverir. Kendi iyi ma yabancı kimliksiz insan türeyiverir. Kendi iyi vatandaşlarınız yetişmez. Aşağılık kompleksi ile malul insanlar ortaya çıkar. Topluma yabancı, aidiyetsiz, ezik özentiler bu eğitimin meyveleridir. Çağımızın en etkili sömürü aracı eğitim sistemleri olmuştur.

Evet, İngiliz, Finlandiya, İsveç, Alman eğitim metotları iyi olabilir. İyi olmasının sebebi şu: Onların maksadına uygun iyi İngiliz, iyi İsveçli, iyi Alman yetiştirdiği için. Bunda muvaffak

olmuşlar.

Bir milletin terbiye metodu diğerine uygun gelmiyor. İngiltere'den aldığınız terbiye metodu ile iyi bir İngiliz uşağı yetiştirmeniz mümkündür. Ama kendi insanınızı yetiştiremezsiniz.

İyi eğitim alanların geneli İngilizce konuşup yazmaya, İngiliz gibi düşünmeye, onların memleketlerini sevmeye, onlar gibi yiyip onlar gibi içmeye özenti duyuyorlarsa, ülkesini ve değerlerini hep tenkit ediyorsa bir sıkıntı var demektir. İngiliz sömürgeciliği böyle bir şey. Bir asırdır eğitimde Avrupa taklitçiliği ile gelinen noktayı özetlemeye çalıştım. Afrika'da Fransız sömürgesi olmuş ülkelerde de Fransa özentisi görüyoruz. Günümüzün etkili sömürgeciliği, toprakları ele geçirmek üzerine değil. Eğitim sistemini ele geçirmek üzerine.

Gelelim kendi sunumunuza. Kongrede hangi konuyu ele aldınız?

"Müslümanlar ortaçağda bilimde zirve idiler. Özellikle bilimin en zor kısmı olan yeni bilimsel alanın ilk teorisini ve o bilimin varlığını tespit etme noktasında bilimin kurucu liderleri oldular. Daha sonra bilimi Müslümanlardan alan Avrupalılar Ortaçağdaki Müslüman biliminin kaynağını inkar ettiler. Bilimin kaynağını Müslümanlar yerine, eski Yunan'a bağladılar. Bundan daha saçma olanı ise bizim kendi tarih kitaplarımızın da Batı'nın yanlışlarını sürdürmesi, onlara körü körüne bağlı kalmasıdır. Hâlbuki Batı'da 18. Yüzyıla kadar İslam ve peygamberler merkezli bir tarih anlayışı vardı. 18. Yüzyılın başlarında İngiltere'de siyer ilmi bilmeyen aydın sayılmıyordu. Sömürgeciliğin başladığı 18. Yüzyıl başında tarihin merkezine kendilerini yerleştirme kararı aldılar. Bilimi sömürgeye alet ve dine karşı silah olarak kullanmaya başladılar."

Peki 12. Yüzyılda bilimde nasıl bir kırılma oldu?

Şöyle özetleyeyim: "Yunan felsefesinin materyalizm anlayışının yerleşme tehlikesine karşı, Kelam âlimlerince yanlış bir tedbir ortaya çıktı. Bilimler dinî ve dünyevî diye ikiye ayrıldı. Yani başka bir ifade ile din ve bilim laikliği 11. ve 12. yüzyıllarda başlamış oldu.

Batı'dan ithal seküler bilim, dini dışlamakta ve öğretilerini ateizm üzerine temellendirmektedir. Bu yanlış seküler bilimsel anlayışın Müslümanları motive etmeyeceği açık. Acilen bu probleme çözüm bulmak zorundayız. Din alimleri, Erzurumlu İbrahim Hakkı gibi, dinî bilimlerde olduğu kadar yeterli ölçüde fen ve matematik bilimlerinde de uzman hale getirilmelidir. İmam-ı Gazali gibi, Bediüzzaman Said Nursi gibi ilahiyatçı hocalara ihtiyacımız var. İmam-ı Gazali astronomi, insan anatomisi ve kimya üzerine dinî bakışla kitaplar yazmıştı. Çağımızda dini hakikatler, fen ve diğer bilimlerin dili ile anlatılmadıkça, ispat metodu kullanılmadıkça etkili olmamaktadır.

Din derslerinin tek başına etkili olmadığını mı anlatmak istiyorsunuz?

Geçen Kurban bayramı öncesi Din Öğretimi Genel Müdürlüğünce düzenlenen bir çalıştaya katıldım. Çalıştayda din eğitimi, ders kitapları, muhteva ve öğretim metotları masaya yatırılmıştı. Bu amaçla kapsamlı bir anket, araştırma, çalışma sonuçları sunuldu. Binlerce ortaöğretim öğrencisi üzerinde yapılan ankete dayalı araştırma çalışmasına göre öğrenciler ve öğretmenler din dersi kitaplarını muhtevası ve sunum/anlatım şekli ile yetersiz buluyorlar. İhtiyaca cevap vermediği ortaya çıkmış. Çalıştaya katılan bilim adamları acilen kitaplara bilimsel muhteva kazandırılması, anlatımda ispat dilinin kullanılması; dinî hakikatlerin başta felsefe (hikmet) bilimleri olmak üzere mantık ve pozitif bilimler ile birlikte sunulması yönünde karar aldılar. Bu önemli bir adım. Sonuçlarını merakla bekliyoruz.

Günümüzde materyalist akımların gelişmesiyle teslim kırılmış, sorgulama yapılmaktadır. İnanmak için ispat dili istenmektedir. Zamanımızda inançsızlık fen ve felsefeden gelmektedir. Bu yüzden zihinler hayli karışık bulunuyor. Bu karışıklığı izale edecek ilmî izahlar yerine, dinî hikâyeler anlatmak ve bilgileri tekrarlamak ikna edici ve inandırıcı olmamaktadır. Mevcut dinî anlatımda insanları adeta eski zamanın köşelerine çekiyoruz ve öyle konuşuyoruz. Kalp hastası olan birine bağırsak ilâcı vermek ne derece etkili olabilir? Günümüzde insanların kalp hastalığı iman zayıflığıdır.

Kuran-ı Kerîm'in ayetlerini 'yeryüzü ayetleri' ile birlikte öğretecek metoda ihtiyacımız var. Tabiatın ikinci bir Kuran-ı Kerîm olduğu gerçeğini unutmuş görünüyoruz. Halbuki tüm bilimler gerçekliklerini Hak Teala'nın isimlerinden alıyorlar. Yeryüzünde ve kainatta varlık ve özellik adına ne varsa ilahi esmanın tecelli ve yansımalarından başka bir şey değildir.

Müslümanların bilim ve araştırmada tekrar şevk ve heyecana kavuşturulabilmesi için ne tür çalışmalar yapılmalıdır?

Kongrede bilim ve din ayrılığını giderecek bir çözüm yolu üzerinde durduk. Kongre sunumumuz esasen "Nasıl araştırmacı bir toplum haline gelebiliriz?" sorusuna cevap sunmaktadır. Bunun yolu ortaçağda olduğu gibi bilimde motivasyon kaynaklarına tekrar dönmemiz gerekiyor. Bilimi inançsızlığa alet eden ders kitaplarının dilini değiştirmek zorundayız. Ders kitaplarının dilini hakikat eksenli ve Hak ismine bağlı anlatıma (Manayı Harfi) kavuşturmalıyız. Böylece bilimler; sanatta sanatkârı, eserde ustayı, nimette o nimeti vereni gösterecek ve 'şirk' vasıtası olmaktan kurtulacaktır. İslamiyet ile bilimin beraber sunulması halinde kendi kadim kültür değerlerimizi ihya edebiliriz; geçmişte olduğu gibi, bilim ve araştırmada tekrar motivasyonu yakalayabiliriz. Cabir bin Hayyan'ları, İbni Sina'ları, Birunî ve Heysem'leri, Farabî ve Razi'leri tekrar yetiştirebileceğimiz ortamı ancak bu şekilde teşkil edebiliriz.❖

Zor Değil!

HALİL İBRAHİM SERT

Bir adam, yanındaki ağaçtan bir elma kopardı ve "bunu ben kopardım" dedi. Arkadaşı "onu eğer sen kopardıysan, haydi şimdi eski yerine onu tak" diye cevap verdi. Tabii ki yapamadı ve sustu.

Bir şeyi yapabilen kudret, o fiilin zıddını da yapabilmelidir. Elmayı dalda tutan minik el kimin emriyle onu tutmuşsa, yine onun emriyle ve izniyle bırakmıştır. Elmayı ben kopardım diyorsan, tekrar o minik ele tutturabilmen lazım. Atomik ölçekte o "minik eli" tefekkür edebilmek belki de en zoru...

Yaptığın fiil izne ve emre tabi ise onu yapan aslında sen değilsindir. "Ben yaptım" iddiası, işverenin ona giydirdiği elbise ile, hizmetinde kullanması için verdiği araba ile hava atan haddini bilmez bir görevlinin hezeyanlarına benzer. Görevlinin çarşıda pazarda yaptığı harcamaya bakıp, "ne çok parası varmış" denilmez. Biliriz ve bilmeliyiz ki harcadığı para ona ait değil işverenine aittir.

Bu sebeple büyükler, yağmur için "yağıyor" demekten bile haya etmişler ve "yağdırılıyor" demişler. Yazdıkları kitaplar için "ben yazdım, yazarı benim" dememiş, "yazdırıldı" demeyi âdaba daha uygun bulmuşlar. Ne büyük bir incelik!

"Ben" yanılgısı kuşatmıştır hayatlarımızı. Gözün gördüğü her şeye "ben" eklenince yoldan sapar kaybolur insan. Bu bazen "Benim zamanım!" olur; namaza ayrılan zaman, cimrice aceleyle (hâşâ) dilenci önüne atılan kuruşlar gibi atılır seccadenin üzerine. Muhtaç olan bizizdir oysa, O değil.

Bazen "Benim evim!" olur; hijyen ve düzen saplantısıyla eşyalarla bir başına kalınmış, misafirsiz ve bereketsiz evler olarak çöker insanın üzerine ve söner gönül hanesinin kandilleri.

Bazen de "Benim param!" olur; muhtaç hayatlardan kaçırırcasına her kuruşunu kendi şımarıklığına harcar, bir azap olur bekler insanı mahşerde...

Hal böyleyken yavaşla, dur ve bir bak haline istersen! Kendine buladığın, boyadığın ve sahiplendiğin ne varsa O'nun boyasıyla yeniden boya!

Zor değil! ❖

Akıl Nedir? Akla Övgü?!

FATİH BAHADIR KAYA

Akıl kavramı ve türevleri Kur'ân-ı Hakîm'de yüzlerce kere zikredilir. Belki üzerine en çok fikir yürütülen mevzulardan birisidir. Aklın fikir, idrak gibi aletleri olup bunlarla diğer varlıkları, âlemi vesaireyi keşfeder. Sadece bununla sınırlı kalmaz, beşer aklından söz ediyorsak, kendi hakkında da fikir yürütebilen bir mefhumdan bahsediyoruz demektir.

Akıl, gördüğünden, bildiğinden, tanıdığından hareketle gör(e)mediğine, bil(e)mediğine ve tanı(ya)madığına insanı ulaştırabilecek bir istidadı (yeteneği) taşır.

Fikri, herhangi bir şeyin baş ile sonunu düşüncesel düzeyde birbirine bağlama ve idrâki (derk) de, somut bir meselenin derinliğine nüfuz ettirme yetisi olarak tanımlarsak; bu ikisinin birlikteliği aklın bağlaçlığına önemli ölçüde hizmet eden bir alet olurlar.

Akıl, yalnızca kendisi için çalışabilecek bir cihaz olmaktan, yalnızca kendisini maksat edinmesinden çok, keşfettikleriyle Keşfettirici'ye intikal ettiren bir vesile olmalıdır.

...

Bu öncüllerden sonra, yazının geri kalan kısmında aklın sosyal ve sosyolojik oluşumunun dışavurumlarına değinmek istiyorum.

Her bir işte kendi aklını bir mihenk taşı telakki eden akıl, kendisine üstün gelen başka bir akla rast geldiği zaman, ona karşı bir-iki alternatifli bir strateji gütmesi gerekir ki, galip gelsin veya en azından mağlup olmasın. Deliller, bulgular ve verilerle akıllar birbirlerini ikna edemediklerinde, ister istemez başvuracakları yol—eğer pes etmek veya tâbi olmak istemiyorsa—toplumsal normatif değerlere ters düşen birtakım taktikleri ihtiva edecektir.

Aklın, doğruyu yanlışı birbirinden ayırttırarak ilkine tabi ettiren ve ikincisine mesafelendiren bir mekanizma olduğunu düşünürsek, galip gelme veya en azından mağlup olmama güdüsüyle hareket edeceğinden, galibiyete gidecek her yol akıl için makul sayılır. Fikir ve idrak de buna göre tecessüs ve entrikacılığı önceleyen bir surete bürünür. Böyle hayali bir bağlamda, akla ilham veren şey İlâhîlik olmaktan çok, yalnızca dünyeviliğin içerisindeki galibiyet-mağlubiyet kodları akla musallat olur.

Akıl bir diğer akla—delil üreterek ikna etme yolunu tesis edemediğinde—farklı ayak oyunlarıyla muamele etmeye başlar. Sosyal olaylarda güç istencinin, galip gelme güdüsünün, şehvet ve gadap dürtülerinin şirazesini koparan, aklın fikir ve idrak aletleriyle materyalist boyutu da aşarak, adeta yalnızca kendi ihtiraslarının fikrî ve idrâkî dengesizliklerinde kaybolmasıdır. Bu şekilde işlev gören bir akla ne derecede doğru çalışan bir akıl denir, bilemiyorum. Eğer akıl hakikaten keşfettirici bir alet ise, o zaman onun sosyal olaylara tepki ve reaksiyon olarak tecessüse ve entrikacılığa dalması, tam anlamıyla onun keşfettirici, ilerletici ve yüceltici varlığından ve işlevinden bir kopuşu simgeler. Akıl artık başta değildir, zira kendisini başa getirecek işlerle meşguliyeti terk ettiğinden, ayakların derekesine geriler. Nitekim tecessüs ve entrikacılıkta ayak oyunlarından başka bir vazifeyi ifa ettiğini de düşünmüyorum.

Ne tuhaftır, o kadar çok keşfedilmesi gereken hazine-i rahmet vardır ki, hem âlem-i şehadette hem de âlem-i mânâda, sosyal olaylar karşısında şirazesini koparan akıl, yörüngesini kaybettiğinde işlevi ne dünyalığa ne de âhiret işlerine yarar. Neye yarar, bence artık kendi de bilmez. Ama dışarıdan bu tarz akılların birbiriyle ilişkisine, iletişimine ve eylemlerine baktığımızda görürüz ki, bu tarz akıllar egosantrik menfaatleri ve çıkarları doğrultusunda kendi ulvi fikir ve idrak aletlerini köreltirler.

Akıl aslında kendisi bir hazine ve kendi başına Mâlik-i Hakiki'yi keşfettirecek bir zenginlikken, sosyalliğin güdümünde boğulur. Dünyayı fikren ve idraken yutmak onun doygunluğunun bir zerresine bile hizmet edemeyecekken, mahiyetini unuttukça veya dalmaması gerekenlerle dalaştıkça kendini öğütmeye başlar. Ta en sonunda kendisinden hiçbir şey kalmaz. Nitekim, Nietsche de felsefeyi çekiçle put kırmaya benzetirken, zamanının sonlarına doğru aklını kaybederek akıl çekiciyle kırmak istediklerinin kendi aklına mal olduğunu gösteren en acı örneklerden biridir.

Akıl, her neyi ararsa arasın, herhangi sosyal sisteminde amel ederse etsin, kendi maksadını aştığında daha dünyevi hayatta gayyaya düşecek tecessüs ve entrikayı kendi nefsine yaşatmaya başlar. Aklın da bir nefsi, yani özü vardır, buna muhalefet edeceğim diye yaşadıkça, kavrulur; kavruldukça yanar; yandıkça da yakar. Bundan mütevellit her zaman deli olmak delilik değildir, nice akıllılık varsayımları delilikten öteye geçemeyen bataklıklarda saplanmayı bildirir. Ama gören gözler kör oldukça, o gözler bakar körlere tebeddül ettikçe; gördükleri eşyanın mahiyetini de değiştirirler. Eşyada gördüğümüz suretler aynıdır, eşyaların, varlıkların ve sosyal hadiselerin görünen yüzleri aynıdır; fakat aklın onlara yüklediği anlamlara göre, onların mahiyeti, yani iç yüzleri ve anlamları muazzam değişiklikler arz eder. Mesele, hangi aklın zaviyesinden baktığımıza bağlıdır. Mesele, aklın ve işlevinin de bir ve tek olduğunu anlamaya bağlıdır.

"Akıllar adedince doğrular, doğrular adedince de yorumların olduğu akıllılık veya delilik midir?" bu sorunun cevabı da muallakta kalsın. ❖

Bir Hadis

Aileye Harcama Yapmak

HAZIRLAYAN: NAMIK ONSEKİZOĞLU

Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu:

"İnsanın evine ve ailesine verdiği bütün şeyler, (yaptığı) harcamalar birer sadakadır."

(Buharî, İman, 41)

Bir Şehir Efsanesi:

25. Kare

İBRAHİM DEMİRKAN

Resim 1

Bu yazımda sinemada var olduğu söylenen 25. kareden başlayarak subliminal mesajlara kadar insan ruhuna ve şuuruna müteallik girişimleri ele alacağım.

Bunu nedense sinemacılardan çok eğitimcilerin konuştuğuna şahit oldum. Haklılar çünkü sinema kadar güçlü başka bir eğitim aracı var mı?—Son 20 yılda sadece dijital oyunlar katıldı buna. Önce 25. kare olayından başlayalım.

Bilindiği gibi, yabancı filmlerde Batılı şirketlerin ürettiği mamulata ait reklam karelerinin, filmlerin 25. karesine konulduğu ve bu sayede insanların şuur altına inilerek istenilen mesajların yerleştirilerek tüketimin artırıldığı iddia edilir.

Teknik bir konu olduğu için herkesin anlayacağı şekilde izahatta bulunalım. Sinema filmlerinde 1 sn'lik görüntüde 24 kare yer alır. TV'de ise 1 sn'lik görüntüde 25 kare yer alır.

Şimdi sinemada toplam bir saniye içinde yer alan 24 karenin sonuna yani 25. kareye bir görüntü koyduğunuzda insan gözünün bunu algılaması mümkün değildir. Çünkü saliselik bir andır.

İşte "bu konudaki iddialar ABD'de denendi şöyle oldu," "Fight Club'ta işte bakın şu sahnelerde 25. kare kullanılmış" gibi iddialara bakarsanız inkârı mümkün görünmeyen bir olay gibi gelebilir. Ben kestirmeden söyleyeyim: 25. kare diye bir şey yoktur.

İnternet âleminde resimli örnekleriyle anlatılan, koladan sigara paketlerine ya da çizgi filmlere kadar yer alan görüntüler 25. kare değil belki subliminal mesaj başlığı altında ele alınabilir. Ama resimlerin içine bir şeyleri gizlemenin 25. kareyle alakası yoktur zaten.

Konumuz resim değil hareketli görüntüler olan filmler, videolar.

Bu konuda örnek verilen Fight Club filmi zaten direkt 25. kareyi anlatan, bu konuda açıkça bir sahnesi olan filmdir. İşin komik tarafı yönetmeni bunu filmdeki karakterlerin ağzıyla söylettiği halde insanlara bunun gizemli bir olaymış gibi internette pazarlanmasıdır.

Eğer şu filmde 25. kare var diyen varsa buyursun hodri meydan ispatlasın. Profesyonel kurgu masaları artık her yerde var. 25. karesine kadar filmlere inebiliyoruz.

BUNLAR, SUBLİMİNAL DEĞİL DİREKT MESAJ

Subliminal mesajlara gelince Batı dünyasının buna ne kadar ihtiyacı var acaba?

Ayrıca Batının kibri ve büyüklenmesi öylesine fazladır ki, garp kurnazlığına kaçtığı yer çok olmakla birlikte, kendini üstün gören bir anlayıştan dolayı genelde hiçbir şeyini saklamadan direkt mesaj verdiği söylenebilir.

Peki özellikle Batı sineması subliminal ya da örtülü mesaj vermez mi? Verir elbette. Bunu inkâr edecek değilim. İki örnekle konuyu bitirelim:

İlki 2001'de yapıldıktan sonra devam filmleri de yapılan Shrek adlı çizgi film. Aşağıdaki resim bu filmdeki bir tuvalet sahnesinden alınmıştır. (Resim 1)

Burada açıkça tuvalet kapısına çizilen hilale durup bakalım. Sizce bir Müslüman ülkede herhangi bir çizer bırakın hilali, haç işareti ya da Yahudi işareti 'Davut Yıldızı'nı tuvalet kapısına yapar mı? Yapmaz. Burada çizgi film yapan ekip zehrini kusmuş. İşte yılan su içer zehir akıtır, arı su içer bal akıtır sözüne güzel bir örnek.

Bu, subliminal bile demeye gerek olmayan apaçık bir mesaj şekli.

İkinci örnekte dininden vazgeçemeyen Batıdan çarpıcı bir kare. Hani bizde laikler ve Batı hayranları Batıda üretilen filmlerin tarafsız objektif ve dinden uzak olduğunu düşünürler ya, halbuki o kültüre ait filmlerin çoğunda ya bir kilise gösterilir ya da kilise sahnesi vardır...

Her neyse mesele karşı olmak ya da taraf olmaktan çok bir şeyler üretebilmektir. Batı da bunu yapıyor. Biz ise oturmuş onları tenkitle uğraşıyoruz.

İkinci örneğimize dönelim. Burada ne Hristiyanlıktan ne Hz. İsa'dan bahsedilmeyen ama Oscarlı yönetmen Client Eastwood'un Hıristiyani geleneği ustaca modern bir zaman hikayesine taşıdığı 2008 Yapımı Gran Torino filmine bakalım.

C. Eastwood emeklilik hayatını yaşadığı mahallede günlerini sade bir şekilde geçirmektedir. Filmdeki oynadığı karakterin deyimiyle 'çekik gözlü' komşularından nedense hoşlanmaz. Halbuki kendisi bir Kore gazisidir ve savaşta işlediği günahlarından da arınmak istemektedir. Bu arada Korelilere mahalledeki serseriler de kafayı takmıştır. Filmin finalinde Hıristiyanlığa göre Hz. İsa nasıl insanlık için kendini feda edip günahlarından azade olduysa Eastwood'da aynı yolu tercih eder ve çekik gözlü diye küçümsediği Koreli masum gençleri sıkıştıran mahalle serserilerinin karşısına çıkarak onları kurtarmak için kendi hayatını feda eder. Aşağıda yer alan resim bu filmin son sahnesine ait. (Resim 2)

Filmin finalinde kamera ağır ağır yükselir bir nevi Yaratan'a yükseliştir bu. Ve yatış vaziyeti Hz. İsa'nın çarmıha gerilmiş şeklidir aslında. Bu şekliyle subliminal mesaja iyi bir örnektir. Gerçi yönetmenin bu sahneyle ilgili bizim yorumladığımız şekilde bir açıklaması varsa o zaman subliminalden açık mesaja çıkar.

Eastwood'un 2004 yapımı Oscarlı 'Bir Milyon Dolarlık Bebek' filminde de Hıristiyani geleneğe uygun olarak acı bir fedakârlık ve kaybediş öyküsü vardır.

Yukarıdaki resimde olduğu gibi gökyüzüne yükselen kameranın dikkat çekici ve yoğun bir şekilde kullanımını ilk önce Sean Penn'in yönettiği Jack Nicholson'ın oynadığı 'The Pledge' (2001) filminde görmüştüm. Sean Penn kamerayı ilahi bir bakış açısını vermek istercesine gökyüzünden sahneleri izlemeye çalışıyordu. O film de aslında dinî bir filmdi.

Sonuç olarak, 25. kare diye bir teknik yok desem de bu şehir efsanesini söküp atmak mümkün görünmüyor. Sinema bilinçaltına mesaj vermek için dolambaçlı yollar aramayacak kadar etkileyici bir sanattır. ❖

Gran Torino Filminin Final Sahnesi

Bir Sermaye İmtihanı: Asimetrik Bilgi

Fırsat Eşitliği ve Medine Pazarı

DR. OSMAN EMİNLER

Bilgi kavramı literatürde, olguları ve olayları tanıma, anlama ve özellikle açıklamaya yönelik, eğitim, gözlem, araştırma veya deneyim yoluyla elde edilen ve bütün bunların insanın zihinsel değerlendirmesi neticesinde ortaya çıkan olgular veya fikirler olarak tanımlanmıştır. Bu genel tanımın yanında birçok düşünür bilgiyi toplumla irtibatlandırarak açıklamaya çalışmıştır.[1]

Bir konuda taraflardan en az birisinin diğer taraflardan fazla bilgiye sahip olması durumuna ise asimetrik bilgi denilmektedir. Asimetrik bilginin mevcut olduğu durumda kişisel yarar, sosyal yararın önüne geçerek başarısızlığına neden olmaktadır. Asimetrik bilgi sorununun kaynağında da bilginin belli bir amaca yönelik olarak sunulması yatmaktadır. Asimetrik bilginin bulunduğu bir ortam, etkinlik ve rekabet şartlarından uzaklaşmaktadır.[2]

Asimetrik bilgi, ekonomik ilişkilerde bilginin etkisi araştırılırken ortaya çıkmış bir kavramdır. Kısaca, alışveriş sırasında tarafların ürün hakkında farklı düzeylerde bilgi sahibi olmalarını ifade etmektedir.

Bilginin toplumun farklı kesimlerine avantajlı bir şekilde iletilmesi sorunu uzmanlaşmanın yoğun olduğu sağlık alanında, tüketim alanında, reklamlarda, medya alanında ve siyaset ile bürokraside sık karşılaşılan bir durumdur. Bu olguya gerek ulusal gerekse uluslararası siyasette rastlanmaktadır. Güç sahiplerinin toplumun hangi konu hakkında nasıl ve ne ölçüde bilgi sahibi olacağını belirlemesi durumunda, asimetrik bilgi sorunu kendini gösterir hale gelmektedir. Bilgi paylaşımı, doğal bir tekelleşme olup rekabet korkusu sonucu ortaya çıktığından bu husus en fazla ekonomik rant kavramı ile ilişkilendirilmiştir

İş dünyası ile devlet arasındaki ilişkilerde geçerli sav; mevzubahis ilişkinin uyumlu ve yakın olması durumunda demokratik düşünceye, iktisadi etkinliğe ve sosyal refaha zarar vereceğidir.[3]

Aslında yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de *"Birbirinizin malını haksız yollarla yemeyin. Başkalarına ait bazı malları, günah olduğunu bile bile haksız yolla yemek için mevki ve makam sahiplerine haksız kazanç olarak vermeyin."*(2-188) ayeti bize asimetrik bilginin oluşumunu önleyerek biz müminleri bu konuda dikkatli olmaya çağırıyor. Zira açıklamak istediğimiz mesele hepimizi yakından ilgilendiren ve hayatın içinde her an karşılaşabileceğimiz bir olgudur.

Örneğin şu anda son derece değeri düşük olan bir tarla düşünelim, farklı ilişkiler neticesinde bizlere o tarlanın yakın gelecekte çok farklı bir yatırıma ev sahipliği yapacağını aşırı değerleneceği bilgisi ulaştırılır. Biz de kimsede olmayan o bilgi sayesinde servetimizi bâtıl bir yol ile genişletmeye yönelirsek ayetin ikazını görmemiş olur, toplumun hakkını gasp etmiş oluruz. Bu tür örnekleri çoğaltmamız mümkündür. Piyasada fiyatları haksız bir şekilde tekel hale getirip kamuya bu fiyatları dayatmak da bu asimetrik bilginin bir başka türüdür. Burada asıl yoğunlaşmamız gereken kısım, haksız bilgi sayesinde sermayenin belirli eller aracılığı ile yön bulması gerek yöneticilerin gerek o haksız kazanç sağlayan sermaye sahiplerinin bir şekilde o haksızlık ile yüzleşeceğidir. Yatırımda fırsat eşitliği olarak da niteleyebileceğimiz bu olay haksız rekabeti artırdığı gibi girişimciliğin de önüne önemli bir set çekmektedir.

Bu gizli ve avantaj sağlayan bilgi sayesinde elde edilen kazanç belki de birçoğumuz için meşru bir senaryo içinde yer almakta ve bu tehlikenin farkına bile varamamaktayız.

Konuya katkı sağlaması açısından incelemeye aldığımız Peygamber Efendimizin Medine'de kurduğu pazarın bazı özellikleri oldukça dikkat çekicidir. Medine'de Müslümanlar tarafından kurulan pazar dışlamalara, tekelci yönelişlere ve ilkesizliğe son vererek ticarette yeni bir dönemi ortaya çıkarmıştır.

Pazarın dümdüz bir arazide kurulması, (Bugünkü Cennetü'l-Baki mezarlığı!) Pazar yerinin seçim tarzı, şeffaflığa gösterilen ihtimama işarettir. Müslümanların pazarında **"asimetrik enformasyon"** oluşmamalıdır! Piyasada fiyatların serbestçe oluşması için, piyasaya dair bilginin simetrik dağılması temel şarttır. Modern kapitalizmi gerçek bir serbest piyasa sisteminden ayıran en önemli husus, günümüz piyasalarının çoğunda muazzam miktarda asimetrik enformasyon oluşmasıdır.[4]

Medine Pazarı'nın bir diğer özelliği olarak hiç kimsenin belirli bir köşeyi kapıp, burası bana aittir diyememesini gösterebiliriz. Bu, haksız rant oluşmasının engellenmesi demektir. Sermayenin tek elde toplanmaması için sabit iş yerleri edinmek yerine **"erken gelen en iyi yeri tutar"** anlayışı benimsenmiştir.

Ezcümle Müslüman toplumun otoritesi, hiçbir kişi veya topluluğu diğerlerine karşı korumayacak; piyasada **"hak edilmemiş kazanç"** oluşmayacaktır. ❖

Kaynakça:

1. Başlar, G. (2010). Asimetrik Bilgi ve Türkiye'de Yazılı Medya Haberleri Üzerine Bir İnceleme. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
2. Yıldırım, İ. Asimetrik bilgi: Finansal piyasalardan sonra siyaset ve bürokraside durumu, sakıncaları ve tedbirler. Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi, 14(55), 217-230.
3. Candan, H. (2012). İş Dünyası ve Bürokrasi İlişkileri Bağlamında Girişimcilerin Türk Kmu Bürokrasisi Algısına Yönelik Bir Araştırma. (Yayınlanmamış doktora tezi.) Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
4. Özel, M. (2010). Medine Pazarı'ndan MÜSİAD'a/Anlayış Dergisi

Bazı Bilim Adamlarının Yaratılış İle İlgili Görüşleri

PROF. DR. ERHAN PİŞKİN

Din ile pek ilgisi olmayan bazı insanlar sık sık "Din dogmatiktir, bazı bilim insanları da Allah'ın varlığına inanmıyor" şeklinde ifadeler kullanmaktadırlar. Bu ifadelerin doğru olmadığı geçmişten günümüze bazı bilim adamlarının "doğaüstü bir gücün, yani yaratıcının varlığını kabul etmelerinden" kolaylıkla anlaşılabilir. Bu çalışmada bazı bilim adamlarının yaratıcı ile ilgili bazı ifadelerinden örnekler vereceğiz.

...

Isaac Newton (1643-1727), İngiliz fizikçi, matematikçi, astronom ve filozoftur. 1687'de yayımladığı Philosophiæ Naturalis Principia Mathematica adlı eseri, dünya tarihinin en önemli bilimsel kitaplarından biri olmuştur. Oldukça dindar olan Newton'un din ile ilgili bazı görüşlerini ifade edelim:

"Güneş, gezegenler ve kuyruklu yıldızlardan oluşan bu en güzel sistem, ancak bilgili ve güçlü bir varlığın bilgisi ve hâkimiyetiyle işleyişini sürdürebilir."[3]

"Bilimle ciddi bir şekilde uğraşan herkes, doğanın kanunlarının, insanoğlundan üstün ve karşısında tüm alçakgönüllülüğümüzle saygı duymamız gereken yüce bir Gücün varlığının tezahürü olduğuna inanır."[4]

...

Louis Pasteur (1822-1895), kuduz aşısını bulan Fransız mikrobiyolog ve kimyagerdir. Pasteur, şöyle demektedir:

"Bilimin azı Tanrı'dan uzaklaştırır, ama çoğu, ona götürür."[5]

...

Max Karl Ernst Ludwig Planck (1858-1947), Alman fizikçi ve 1918 Nobel Fizik Ödülü sahibi. Planck, Kuantum Kuramı'nı geliştirdi ve Termodinamik yasaları üzerine çalıştı. Kendi adıyla bilinen Planck sabitini ve Planck ışınım yasasını buldu. Din ile bilimin birbiri ile uyum içinde olduğu ile ilgili ifadesi şöyledir: *"Biri diğerini tamamladığı için din ve bilim arasında gerçek bir karşıtlık olması mümkün değildir."*[6]

...

Paul Adrien Maurice Dirac (1902-1984), İngiliz fizikçi ve matematikçidir. Kuantum mekaniğinin kurucularındandır. Fermiyonların davranışını açıklayarak antimaddenin keşfine olanak veren ve kendi adı verilen Dirac denklemi ile tanınır. Dirac, 1933 Nobel Fizik Ödülü'nü E. Schrödinger ile paylaşmıştır. Dirac, Tanrın'nın evreni yaratırken ileri düzeyde matematik kullandığını ifade etmektedir:

"Tanrı üst düzey bir matematikçidir ve evreni yaratırken ileri düzeyde matematik kullanmıştır."[7]

...

Albert Einstein (1879-1955), teorik fizikçi. Tüm zamanların en iyi fizikçilerinden kabul edilen Einstein, daha çok görelilik teorisini geliştirmesiyle tanınır. Bir Yaratıcıya inanan Einstein'in bu konudaki bazı görüşleri:

"Dinsiz bilim topal, bilimsiz din kördür. Bilimle ciddi bir şekilde uğraşan herkes, doğanın kanunlarının, insanoğlundan üstün ve saygı duyulması gereken bir gücün varlığının delili olduğuna inanır... Benim dindarlığım oldukça üstün bir ruha karşı mütevazı bir hayranlığı içerir..."[8]

...

Christian Anfinsen Jr (1916-1972), Amerikalı biyokimyacıdır. Anfinsen, W. H. Stein ve S. Mooreile ile beraber 1972'de Nobel Kimya Ödülü kazanmıştır. Yaratılışa inanmayanlar ile ilgili aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

"Bence ilk var edişe inanmayan ancak bir ahmak ateist olabilir. Evreni ilk elden harekete geçiren, sonsuz bir öngörü ve bilgiye sahip olan, kavranamaz bir Gücün ya da Kudretin var olduğunu kabul etmeliyiz."[11]

...

Arthur Leonard Schawlow (1921-1999), Amerikalı fizikçi. Schawlow, lazerler ile ilgili çalışmaları sayesinde 1981 yılında N. Bloembergen ve K. Siegbahn ile birlikte Nobel Fizik Ödülü'nü paylaşmıştır. Schawlow, Yaratıcıya inancını şu sözleriyle ifade etmektedir:

"Bana öyle geliyor ki, hayatın ve evrenin mucizeleriyle yüz yüze kaldığında sadece 'nasıl?' diye değil ayrıca 'neden?' diye sormalı. Olası cevaplar ancak dinsel olabilir... Evrende ve kendi hayatımda Tanrı'nın varlığına dair bir ihtiyaç hissediyorum."[12]

...

Antony Flew (1923-2010), İngiliz filozof. Flew, geçmişte ateizmi kuvvetle desteklerdi. 9 Aralık 2004 tarihli Associated Press aşağıdaki başlık ile çıktı: *"Ünlü Ateist Artık Tanrı'ya İnanıyor: Dünyanın Önde Gelen Ateistlerinden Biri, Artık Büyük Ölçüde, Bilimsel Kanıtlara Dayanarak Tanrı'ya İnanıyor."*[13]

...

Arno Allan Penzias (1933-...), Alman asıllı Amerikalı fizikçi. 1978 yılında Nobel Fizik Ödülü'nü kazandı. Konumuzla ilgili şöyle demektedir: *"Şu ana kadar elde edilen bütün bilgiler yaradılışı desteklemektedir."*[14]

...

Ulrich Becker (1938–2020), Massachusetts Teknoloji Enstitüsünde Fizik Profesörü. Becker, Yaratıcı olmadan bizim var olmamızın mümkün olmadığını ifade etmektedir:

"Bir yaratıcı olmadan benim var olmam nasıl mümkün olabilir ki? Bu soruya verilen ikna edici bir yanıttan haberdar değilim."[15]

...

Stephen W. Hawking (1942-2018), İngiliz fizikçi, kozmolog, astronom, teorisyen ve yazar. Stephen Hawking, Einstein'dan bu yana dünyaya gelen en parlak teorik fizikçi olarak kabul edilmektedir. Hawking, kâinatın yaratılışını inceleyince bunun ancak Tanrı tarafından yapılabileceğini şöyle ifade etmiştir:

"Kâinatın niçin bu şekilde başladığını, bizim gibi varlıkları yaratmaya niyetlenen İlahın işi olarak görmenin dışında, açıklamak çok zor."[16]

...

Paul C. W. Davies (1946-...), İngiliz fizikçi. Arizona State Üniversitesi'nde profesör. Kaliforniya'daki Chapman Üniversitesi Kuantum Araştırmaları Enstitüsü'nde görevli. Davies şöyle der:

"Bu aralar evrenbilimci ve gökbilimcilerin çoğu bundan yaklaşık on sekiz milyar yıl önce gerçekten bir yaratılış olduğu biçimindeki, fiziksel evrenin popüler olarak 'Büyük Patlama' adıyla anılan müthiş bir patlamayla ortaya çıktığı şeklindeki kurama destek veriyor. Bu hayret verici kuramı destekleyen çok sayıda kanıt var. Tüm ayrıntıları kabul edip etmemek size kalmış ama (bir çeşit yaratılış olduğuna ilişkin) temel varsayım bilimsel açıdan ikna edici görünüyor."[17]

"Bilim ancak bilim adamı, Tanrı'yı tamamen kabul eden bir dünya görüşü benimsediğinde ilerleyebilir."[18]

...

Patrick Glynn (1951-...), lisans ve doktora eğitimlerini Harvard Üniversitesi'nde tamamlayan ve G. Washington Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapan, üniversite yıllarında önce agnostik sonra da ateist biri iken daha sonra özellikle modern bilimin verilerinin etkisiyle ateizmi terk ederek Tanrı'nın varlığını kabul etmiştir:

"İnsancı İlke, bilim tarihinde önemli bir dönüm noktasıydı. Öyle ki ilk kez bilimsel bir keşif bizi, Tanrı'nın varlığı fikrinden uzaklaştırmaktan ziyade, ona doğru götürüyordu.... Fakat birdenbire, bilim adamları evrenin bilgi ve irade ürünü olduğu sonucunu verecek bir takım gerçeklerle karşılaştılar. Öyle ki binlerce büyük ve küçük detayda bilgi ve hikmet eseri olarak tasarruf eden bir Tanrı'nın yokluğunda biz de var olamayacaktık."[20] ❖

NOT: Bu yazının daha geniş versiyonuna ve kaynak bilgilerine, web sitemizdeki sayfasından ulaşabilirsiniz.

Karşılığı Cennet Olan Bir Ahlâk: İsar

MEHMET DİKMEN

Dış dünyamızda bazı alanlarda mafyalar etkili olduğu gibi, sefahet ve hevesat-ı nefsaniyenin kamçılandığı günümüz hayat tarzında, iç dünyamız da tamamen mafyavarî duyguların hâkimiyeti altına giriyor.

İnsanı istikamet çizgisinden çıkaran, ilahi emir ve yasaklara karşı isyana sevkeden, günaha yönlendiren bu olumsuz duygular ve sebep oldukları kötü davranışlar, hep egoizm, yani bencillikten beslenirler. Şimdi egoizm üzerinde biraz duralım:

Egoizm (bencillik): Yalnızca kendini, şahsi ve maddi çıkarlarını, bedenî zevk ve lezzetlerini düşünme halidir. Egoizm, insanda bütün kötülüklerin başıdır.

İslam ahlakı, egoist anlayışa karşıdır. Diğerkâmlığı esas almıştır. Kuvvetli, zayıfın yardımına koşmalıdır. Hayat bir menfaat mücadelesi değil, kaynaşma, dayanışma ve yardımlaşma olmalıdır.

Nitekim Allah Resulü: *"İnsanların en hayırlısı, insanlara faydası olandır."* (Münavi; Feyzu'l-Kadir 3/481, H.no:4044) buyurmuştur.

İslamiyet hayatın bütün safhalarında egoizme karşı savaş açmış, Müslümanı bencil bir ruha sahip olmaktan daima menetmiştir:

"Aldatan bizden değildir."

"Komşusu açken kendisi tok olan bizden değildir."

"Müslümanların dert ve üzüntüleri ile dertlenmeyen olgun bir mü'min değildir."

"Veren el, alan elden hayırlıdır."

Bu mealde pek çok hadis-i şerif vardır. Hepsi de mü'mini diğerkâm olmaya; insanları aldatmaktan, istismardan uzak kalmaya çağırmaktadır.

...

Ticaret hayatında egoizmden uzak olmaya ibretli bir misal:

Konyalı Büyük Veli Hacı Veyiszade, bir gün, hem bakkallık hem manavlık yapan Hacı Arif Ağa'nın dükkânına uğramış.

Selamdan sonra Veyiszade Hoca, "Birkaç kilo meyve tartıver" demiş.

Arif Ağa, Veyiszade Hoca'ya saygısından, meyvenin en güzellerini seçip ayıklamaya başlamış.

Veyiszade Hoca bu durumu görünce müdahale etmiş, meyveleri sandığa boşaltarak itiraz etmiş ve demiş ki: *"En iyilerini bana vereceksin de öbürlerini kime satacaksın, öteki müşterilere haksızlık olmaz mı bu? Karıştır da, sıradan tart şunu!.."* (Hacı Veyiszade, 463)

...

Egoizm; haset, yalancılık, aç gözlülük, cimrilik, düşmanlık, kibir, suizan gibi pek çok menfi duygunun da menşeidir.

Bencillik terk edilmeden, kişinin güzel ahlak ve temiz duygular sahibi olması çok güçtür. Bu sebeple İslamiyet nefisle ve bencillikle mücadeleye büyük önem vermiştir.

Kur'an'da isar hasleti nazara verilir. Ve bu haslet sahipleri övülür.

İsar hasleti, egoizmin zıddı olan diğerkâmlığın ve cömertliğin zirvesi bir ahlaktır. **İsar, "başkasını kendine tercih etmek" ahlakıdır.** Ashabın seçkin özelliklerinden biri de, bu ahlak üzere olmaları idi.

Bir rivayete göre, isar hasleti, Muhammed ümmetine özgü, ayırıcı bir vasıftır. Rivayet şöyledir: Musa (as), Allah Teala'ya: *"Yâ Rab! Muhammed (asm) ile ümmetinden bazılarının cennetteki derecelerini bana göster,"* dedi.

Allah Teala da: *"Yâ Musa, o derecenin hepsini birden kavramaya güç yetiremezsin. Sana sadece onun en büyük derecelerinden bir dereceyi göstereyim. Ben bu derece ile, Hz. Muhammedi (asm) ve ümmetini bütün yaratıklarından üstün kıldım."*

Bunun üzerine melekût âleminden bir kapı açıldı. Hz. Musa, Hz. Muhammed'in (asm) nurunu görünce, neredeyse kendinden geçecekti. Cenab-ı Hakk'a:

"Yâ Rab! Ne ile Onu bu dereceye yükselttin?" diye sordu.

Allah Teala:

"Ona verdiğim yüksek bir ahlak sayesinde!" buyurdu.

Hz. Musa: *"O ahlak hangisidir?"* diye sordu.

Allah Teala da: *"İsar hasletidir. Yani 'başkasının ihtiyacını kendi ihtiyacına tercih etmek' duygusudur. Bu yüce ahlak ile kim bana gelirse, ben onu hesaba çekmekten haya eder, onu cennetin istediği yerine yerleştiririm!.."* buyurdu. (Menkıbeler, 46)

...

İsar hasletine bir misal vererek yazımızı tamamlayalım:

Mevlana Hz.'leri vefat ettikten sonra, hayatta iken, kendi yerine halife ve vekil bıraktığı Hüsameddin Çelebi, talebeleriyle birlikte Hz. Mevlana'nın oğlu Sultan Veled'e gelerek: *"Artık bizleri irşad etmeye, ilim öğretmeye başlamanızı rica etmeye geldik. Zira, mübarek hocamız Mevlana'ya halife olmaya, ancak sizin tam layık olduğunuzu düşündük ve aramızda konuştuk. Bizler, can ü gönülden, gece-gündüz demeden, sizin hizmetinizde olmaya, irşadınızla aydınlanmaya karar verdik!"* dedi.

Hüsameddin Çelebi, bu sözleriyle halifelik hakkından feragat etmiş; hocası Mevlana'ya ve oğluna olan sadakat ve sevgisini fiilen göstermiş oluyordu.

Sultan Veled, bu bağlılık ve teveccüh karşısında çok duygulandı. Ancak yapılan teklifi kabul etmeyerek: *"Siz, muhterem babamın sağlığında halifesi idiniz. Vefatından önce sorulduğunda da yine sizi halife bıraktığını ifade buyurmuştu. Bu sebeple siz bizim hocamızsınız. Bu vazife size verilmiştir. Başta kendim ve oğlum Arif Çelebi, size tabiyiz, ne emrederseniz yapmaya hazırız!"* buyurdu.

Bu olay, bize, maneviyat büyüklerinin tevazularını, feragatlarını, kendi yerlerine başkasını tercih (isar) ahlaklarını gösteren ibretli bir levhadır.

İnsanlar maddi makamlara gelmek için, birbirleriyle hırsla yarışırken, rakip durumunda olan kişiler birbirlerini karalayıp ayağını kaydırmaya çalışırken; ahirete inananlar için maneviyat büyüklerinin bu olgun ve erdemli hallerinden alınacak dersler olsa gerektir. ❖

"Çocuğum Ekran Başından Ayrılmıyor ve Gitgide Tembelleşiyor!.."

FEYZULLAH AKDAĞ
Psikolojik Danışman

Soru: Selamünaleyküm Hocam. Oğlum liseyi geçen yıl bitirdi ancak üniversiteyi kazanamadı. Tekrar hazırlanmak istedi kabul ettik. Ancak sınava hiç çalışmıyor. Zamanının neredeyse tamamını telefonda oyun oynamakla ya da kısa yoldan para kazanmanın yollarını araştırmakla geçiriyor. İş bulmasını istiyoruz onu da kabul etmiyor ve bilgisayar oyunlarından para kazanacağını söylüyor. Bütün gün evde yatıyor gitgide daha da tembel hale geliyor. En basit sorumluluklarını bile yerine getirmeye üşeniyor artık. Ne yapabiliriz, lütfen yardım edin?

Cevap: Aleykümselam. Günümüzde özellikle erkek çocuklarda çok daha fazla görülen bir problemi yaşıyorsunuz. Bu konuyla ilgili yapılan birçok araştırmada teknolojik gelişmelerin erkekleri tembelliğe, üşengeçliğe ve sorumluluk almaktan kaçınmalarına neden olduğuna vurgu yapılmaktadır.

Araştırmalar, teknoloji bağımlılığı konusunda erkeklerin kadınlara göre çok daha yüksek oranda bağımlı olduklarına işaret ediyor. Bunun en önemli sebeplerinden birisi erkek çocukları artık büyürken fıtratlarında olan mücadele, rekabet, risk alma, hareket gibi kavramlardan uzak bir şekilde gereğinden fazla soft/yumuşak biçimde büyüyorlar.

Erkeklik hormonu olarak bilinen testosteron hormonu aslında sadece cinsel hayat ile ilgili değildir. Bu hormon, erkeklerin tembel olmaması adına da çok büyük bir öneme sahiptir. Büyüme sürecinde tabiri caizse "bir eli yağda bir eli balda" büyüyen erkek çocuğu istediklerine hiçbir çaba sarf etmeksizin ulaştığında aslında ilerisi için tehlike çanları çalıyor demektir. Zira her yaşta vücudunda salgılanan testosteron hormonu hareket etmeye, risk almaya, çabalamaya endeksli olarak salgılanır. Eğer herhangi bir fiziksel çaba yoksa bu hormon yeteri kadar salgılanmaz.

Hal böyleyken çocuğun uslu durması için kullanılan ekran (tv, telefon, bilgisayar vb) çocuğa cazip bir hayat sunuyor. Ekran karşısında geçirilen uzun saatlerin sonucu olarak zincire "sorumluluktan kaçış" halkası da ekleniyor.

Sorumluluk demek hareket, inisiyatif, risk, çaba, testosteron ve güven demektir. Fıtri olarak erkeğin meyilli olduğu bu kavramlardan arınık bir hayatı telkin eden modern dönem telkinlerine kulak asmamalıyız. Hz. Âdem'den bu yana değişmeyen erkek fıtratına uygun bir biçimde evlatlarımızı yetiştirmeliyiz.

Modernitenin bizlere telkin ettiği çocuk büyütme biçiminin sonuçları çok ağır biçimde karşımızda duruyor. Artık neredeyse her çocuk ve ergende görülen dikkat eksikliği, tembellik, öz güven sorunları, içe kapanıklık, asosyallik gibi sorunlara ek olarak cinsel kimlik bozukluklarının da ciddi manada arttığına şahit oluyoruz. Bu sorunlar birbirinden bağımsız değiller, bilakis her biri kendinden sonraki halkayı üreten bir neden-sonuç zinciridir.

Bunun farkında olan teknoloji şirketleri ise boş durmuyorlar. Evlatlarımızı ekrana daha fazla bağlamanın yollarını arıyorlar. Önceleri bir insan, bilgisayar oyunu oynamayı çok sevse de para kazanmak veya yemek yapmak için o bilgisayarın ya da telefonun başından kalkmak zorundaydı. Ancak malum şirketler bu kadarcık ayrılığa dahi tahammül edemedikleri için son dönemde "yorulmadan, eğlenerek para kazanın" sloganıyla evlatlarımızın oyunlar yoluyla para kazanmalarını sağlıyorlar. Oyunları belli bir seviyeye getirip satmanın yanında artık bazı oyunlarda kripto para kazanma fırsatı da var. Ayrıca NFT adı verilen kripto parayla satın alınabilen sanal eserler yapıp yine sanal açık artırmayla o eseri satma fırsatı var. Yapay/sanal bir evren olan Metaverse evreni ise insanlara tüm gün yerinen kalkmadan "yorulmadan, eğlenerek" para kazanmayı vadediyor.

Para kazanmayı da internetten sağlayan genç, sanal oyundan kazandığı sanal parayı çok kolay bir şekilde gerçek paraya çevirerek yemek dâhil istediği her şeyi kapısına kadar getirtebildiği için kalkıp mutfakta yemek yapmasına da gerek kalmıyor. Yani tam bir hareketsizlik halinden bahsediyoruz. Hareketsizlik de yukarıda işlediğimiz zincirin ilk halkasıdır.

Bunları size ve okurlarımıza detaylıca anlatmamın sebebi gençlerin dünyasını daha iyi anlayabilmemizdir. Evet, sanal dünya gitgide genişleyen kapsamıyla gençlerimizi içine çeken bir kara delik gibi büyümektedir. Biz ebeveynlerin bu konuda yapabileceği birçok şey var ve bunların başında doğru örneklik teşkil etmek ve doğru biçimde çocuk yetiştirmek vardır. Evlatlarımıza "oku rahat et, devlete sırtını yasla rahat et, halimizi görüyorsun sen rahat işlerde çalış, falanca iş çok rahat bütün gün oturuyorsun" gibi telkinlerle yaklaşırsanız evladınız, "madem mesele para kazanırken tembellik yapmaktır öyleyse o kadar yıl sınavlara hazırlanıp okumama ne gerek var ki sanal âlemde oturduğum yerden para kazanayım" der. Üstelik çocuk ekran karşısında ve sorumluluktan arınık şekilde soft biçimde büyütülüyorsa gerçek hayatta kendisi olarak var olmak, saygınlık kazanmak, öz güvenli olmakla uğraşmak yerine sanal âlemde sanal bir karakterle var olmayı daha az riskli ve kolay görecektir. Evlatlarımıza kolaycılığı öğretmemeliyiz.

Tam bu noktada Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri'nin konumuzla ilgili bir tespitini hatırlayalım: *"İşte sünnetullah tabir edilen, kâinatta cereyan eden bu sırlı uzun düsturdandır ki, işsiz, tembel, istirahatle yaşayan ve rahat döşeğinde uzananlar, ekseriyetle, sa'y eden, çalışanlardan daha ziyade zahmet ve sıkıntı çeker. Çünkü, daima işsizler ömründen şikâyet eder, eğlence ile çabuk geçmesini ister. Sa'y eden ve çalışan ise şâkirdir, hamd eder, ömrünün geçmesini istemez.... Hem o sır iledir ki, "Rahat zahmette, zahmet rahattadır"* cümlesi darbımesel olmuştur."

Evladınızla beraber bu yazımı okumanızı ve kritik etmenizi tavsiye ederim. Ondan taleplerinizi açıkça ifade edin aynı zamanda onun da sizden taleplerini dinleyin. Gerçekçi hedefler belirleyip ekran konusunu sınırlandırın. Tüm bu süreçlerde kendinize güvenin, kararlı, net ve şefkatli bir tutumdan taviz vermeyin. Evladınızla iletişiminizi kuvvetlendirin. Siz de ekranı çok kullanıyorsanız sınırlandırın. Gündeminizde ve tartışmalarınızda ana mesele ekran, oyun olmasın. Büyük resme odaklanmaya gayret edin. Evladınızın gerçek hayatta girişeceği tüm işlerde yanında olacağınızı ve ona güvendiğinizi hissettirin. Olası başarısızlık durumunda da yeniden ayağa kalkmasında yardımcı olacağınızı ifade edin. Önemli olanın sonuç değil çaba olduğunu hatırınızdan çıkarmayın.

Evladınızın güzel bir dost çevresi edinmesi adına beraber bir arayışa girin. Gönüllü yardım faaliyetlerine beraber katılabilirsiniz mesela. Bu ortamlarda güzel insanlar tanıyacaksınız. Evladınızın başkalarına yardım etmenin verdiği huzuru tatmasını sağlarsanız onu gerçek dünyaya döndürmeniz kolaylaşacaktır. Ve her daim dediğimiz gibi ev ortamında manevi iklim oluşturun ve anne baba olarak evladınız için duayı dilinizden düşürmeyin. ❖

NOT: Bu yazının daha geniş versiyonuna ve kaynak bilgilerine, web sitemizdeki sayfasından ulaşabilirsiniz.

Sorunuzu **ruhsalsifa@gmail.com** adresine yazın, cevaplayalım.

düşünceler

HAZIRLAYAN: **ASLINUR BAHAR**

İnsan insanın kurdu değil umududur.
— PROF. DR. SADETTİN ÖKTEN

Hayat, yılların sayısına göre değil, bilincin derinliğine göre yaşanır.
— SEYYİD KUTUB

Çok işte çırak olacağına, bir işte usta ol.
— İMAM GAZALİ (RA)

Eskiler şöyle der: elinle yaptığın hayrı dilinle ziyan etme.
— İBRAHİM TENEKECİ

Başkalarının sözlerini sana taşıyan,
bil ki, senin sözlerini de başkalarına taşır.
— HZ. HASAN-I BASRÎ (RA)

Haset etmeyen arkadaşı olana ne mutlu.
HZ. MEVLANA (KS)

Dökmeye niyetim yok içimi, zor sığdırdım zaten.
— CEMAL SÜREYA

Ancak Allah'a inandığım zaman yaşadığımı anladım.
— L.N. TOLSTOY

Sanatın yüzde doksan dokuzu terdir; yüzde biri ilham.
— MİTHAT CEMAL KUNTAY

Hiçbir zaman okulumun eğitimimi engellemesine izin vermedim.
— MARK TWAİN

İnanç dağları yerinden oynatır, fakat sadece bilgi doğru yere oturtabilir.
— J. GOEBBELS

Hakiki dua, günahları terk etmektir. Bunun için, günahları terk edene, dile getirmese de Allah istediklerini verir.
— SÜFYAN-I SEVRİ (RA)

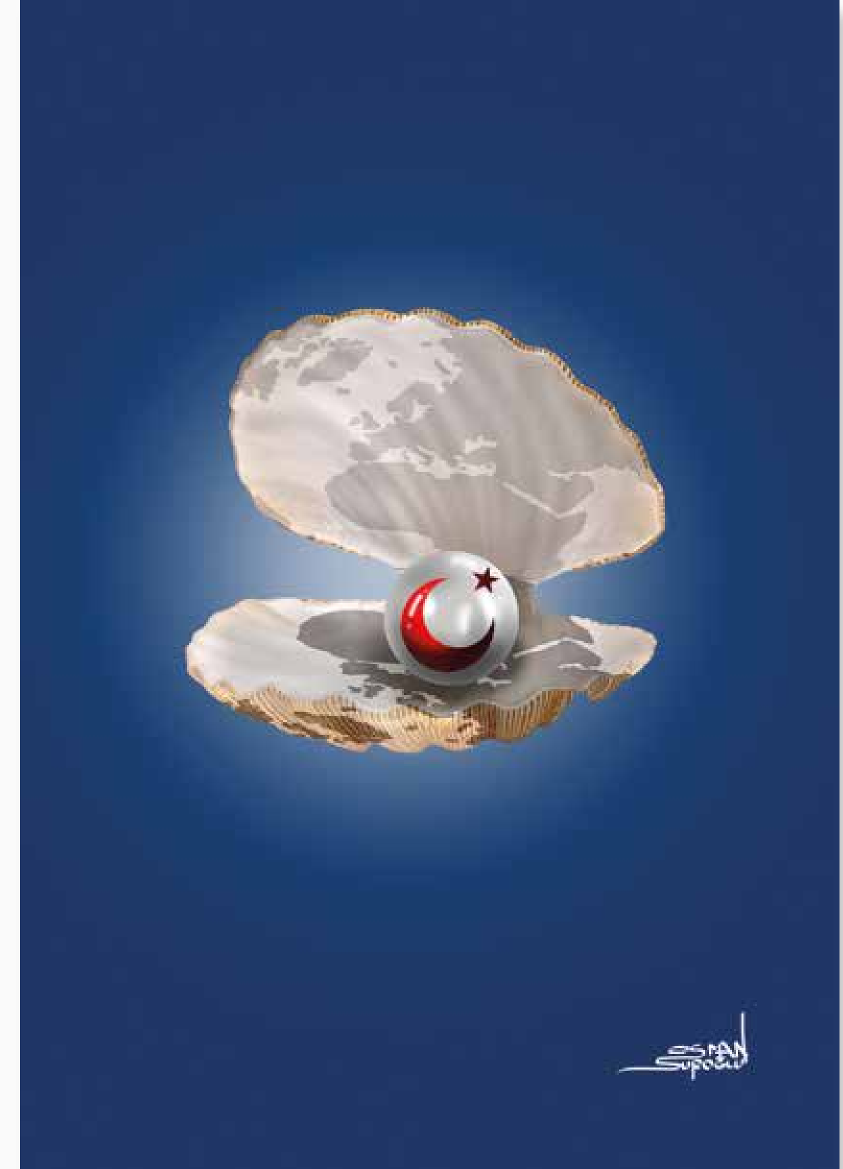
İyi giyin; ama dikkat et ki, elbisen senin üstüne çıkmasın.
— CENAP ŞEHABETTİN

Ön yargı; arı soktu diye bal yememektir.
— DOĞAN CÜCELOĞLU

HAL DİLİ

OSMAN SUROĞLU

inci

İlk defa bu kadar iyi farkediyorum

Bu yüreği paramparça uçan kuş
Bu çamur gibi gökyüzü
Bu deniz, bu garip karınca
Cihanda ümit ölmez deyip yaşamışlar

İlhan Berk